

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

“Kamp och seger på den svenska arbetsmarknaden”

En narrativ analys om de hinder och möjligheter som individer med
utländsk bakgrund möter i sin strävan att etablera sig på
arbetsmarknaden

Arwa Aldhubaei
Kandidatuppsats SOPB 63
VT 2024
Handledare: Mats Hilde

Abstract

Titel: *“ Struggle and victory in the Swedish labor market” - A narrative analysis of obstacles and opportunities that individuals with a foreign background face in their quest to establish themselves in the labor market.*

Supervisor: Mats Hilde

Assessor: Fay Lundh Nilsson

In Sweden, a prevalent topic of discussion revolves around the challenges faced by immigrants when attempting to integrate into the Swedish labor market. The aim of this study was therefore to examine obstacles and opportunities that individuals with a foreign background face and how their actual identity is affected by the establishment and making a career. Employing a qualitative approach with a narrative focus, the study analyzed three autobiographies of successful women and men with foreign backgrounds who have integrated into the Swedish labor market. This study found that language skills and social support have a significant impact on the authors' establishment, while preconceived notions about ethnicity were clear examples that hinder access to the labor market. Moreover, the study revealed that individuals with weak ties to their ethnic heritage commonly experience negative emotions regarding their social identity, whereas those with strong ties to their origins experience positive emotions and pride in their identity. Furthermore, the results indicated how pride in their professions stems from perceiving their careers as meaningful, representing sources of influence, power, relationship building and innovation.

Key words: “Individuals with foreign background”, “career”, “barriers”, “labor market”, “actual social identity”.

"Individer med utländsk bakgrund", "karriär", "hinder", "arbetsmarknad", "faktisk social identitet".

Förord

Att forma denna uppsats till dess slutliga form har varit en utmaning, men jag är väldigt tacksam för det ovärderliga stödet från mina barn och vänner, samt för den professionella vägledningen och engagemanget från min handledare, Mats Hilde. Framförallt uppskattar jag hans tro på att jag skulle klara uppsatsen, vilket gav mig positiv energi att kämpa vidare. Ert stöd har varit avgörande för att jag skulle nå framgång.

Arwa Aldhubaei

2024.05.20

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Problembakgrund.....	7
1.2 Problemformulering.....	7
1.3 Syfte och frågeställningar.....	9
2. Kunskap och forskningsläget.....	10
2.1 Betydelse av utbildning, arbete och socialt nätverk för inkludering i samhället.....	11
2.2 Hinder och fördomar på den svenska arbetsmarknaden.....	12
2.3 Förhållandet mellan individens identitet och sitt yrke.....	12
2.4 Identitetsförändringar.....	14
3. Teoretiska utgångspunkter.....	15
3.1 Socialkonstruktivism - Wilhelm Dilthey.....	15
3.2 Symbolisk interaktionism - Mead.....	16
3.3 Den faktiska sociala identiteten och Stigma- Goffman teori.....	17
3.4 Skam och stolthet- Thomas Scheff.....	19
3.5 Socialt stöd - House.....	20
4. Metod och metodologiska överväganden.....	20
4.1 Förförståelse.....	20
4.2 Självbiografier som empiriskt material.....	21
4.2.1 Fördelar och nackdelar med självbiografierna.....	21
4.3 Metodval.....	22
4.4 Narrativ metodansats.....	22
4.5 Övervägda metoder.....	23
4.6 Metodens begränsningar.....	24
4.7 Urval.....	24
4.8 Upplägg och tillvägagångssätt för analys.....	26
4.9 Metodens tillförlitlighet.....	27

4.10	<i>Forskningsetiska överväganden</i>	29
4.11	<i>Metodens begränsningar</i>	30
5.	Resultat och analys	30
5.1	<i>Presentation av självbiografier</i>	30
5.2	<i>Livet innan och under etableringen</i>	31
5.2.1	Hinder och möjligheter för etablering.....	32
5.2.2	Stigma som ett hinder.....	32
5.2.3	Språket som en nyckel.....	36
5.2.4	Socialt Stöd.....	38
5.3	<i>Förändringar i den faktiska sociala identiteten före och efter etablering</i>	40
5.3.1	Innan etableringen – Att leva med dubbel identitet.....	40
5.3.2	Efter etableringen.....	42
5.4	<i>Karriär betydelse</i>	46
6.	Slutdiskussion	52
6.1	<i>Resultat i förhållande till syfte och frågeställningar</i>	52
6.2	<i>Resultat i förhållande till tidigare forskning och den teoretiska ramverken</i>	55
6.3	<i>Egna reflektioner</i>	57
6.4	<i>Studiens kunskapsbidrag</i>	59
6.5	<i>Implikationer</i>	60
6.6	<i>Förslag till vidare forskning</i>	60
7.	Referenslista	62
8.	Bilagor	63
	Bilaga 1: Mina anteckningar från VFU på arbetsmarknadsförvaltningen.....	64

1. Inledning

1.1 Problembakgrund

En ofta återkommande diskussion i Sverige handlar om de hinder som invandrare möter när de försöker integrera sig i det svenska samhället, där många invandrare upplever konsekvenserna och känslan av att vara annorlunda. Arbete utgör en grundläggande del av individens identitet och spelar därmed en avgörande roll i hur denne interagerar och upprätthåller relationer (Ezzy 1993). Enligt statistik från SCB (2013) utgjorde personer med utländsk bakgrund 15 procent av Sveriges totala befolkning, vilket motsvarade 1,35 miljoner människor. Statistiken visar att nästan 540 000 av de 4,1 miljoner personerna som var förvärvsarbetande i Sverige hade utländsk bakgrund, vilket motsvarar 13 procent av den förvärvsarbetande befolkningen. Mellan personer med utländsk bakgrund i åldern 20–64 år var sysselsättningsgraden 59 procent, medan den för dem med svensk bakgrund var 79 procent, vilket innebär en skillnad på 20 procentenheter. Enligt beräkningar skulle Sveriges arbetskraft öka med cirka 185 000 personer år 2013 om personer med utländsk bakgrund hade haft samma förvärvsintensitet som dem med svensk bakgrund (a.a. s.77).

Att etablera sig på arbetsmarknaden är av stor betydelse för invandrare, eftersom det ger dem ekonomisk trygghet genom regelbunden inkomst samt möjlighet att spara till pensionen för framtiden. Arbete kan, enligt Eliason (2014) ge en känsla av gemenskap och bidra till förbättrad hälsa, minskat utanförskap och reducerad kriminalitet. Det är värt att nämna att utanförskap har en negativ effekt och kan påverka flera generationer, samtidigt som det kan leda till uppkomsten av kulturer som normaliserar arbetslöshet och sjukskrivning (Hedström et al., 2003). Problemen med invandrares arbetsmarknadssituation kvarstår trots genomförda åtgärder för att underlätta deras etablering. Detta bekräftas av statistik från SCB (2017), som visar att enbart hälften av alla invandrare är förvärvsarbetande efter åtta år i Sverige.

Integrationsverket i sin *Rapport Integration* (2001) påpekar att hög arbetslöshet, bristande delaktighet samt ökat utanförskap och segregation, är några av de nya utmaningar som samhället står inför när det gäller invandrare. Arbetsmarknaden i Sverige präglas av stora

klyftor mellan inrikes och utrikes födda. Utrikes födda har lägre sysselsättningsgrad och högre arbetslöshet jämfört med inrikes födda (Knocke 2000). Diskriminering mot utrikes födda är vanligt förekommande på arbetsmarknaden och kan visas genom hinder vid rekrytering och befordran samt genom en arbetskultur som är präglad av fördomar relaterade till namn, religion, hudfärg och kultur. Denna särbehandling utgör ett hinder för utrikes födda att uppnå en meningsfull integration både på arbetsmarknaden och i samhället (Tibajev 2016).

Under min praktik vid Arbetsmarknadsförvaltningen, hade jag möjlighet att träffa ett antal framgångsrika kvinnor och män med utländsk bakgrund som hade nått höga positioner. Våra diskussioner om de hinder respektive möjligheter de har stött på under sin resa mot etablering på arbetsmarknaden, väckte min nyfikenhet att undersöka detta fenomen ytterligare. Deras olika upplevelser av hinder och möjligheter, samt den brist på forskning kring framgångsrika historier för individer med utländsk bakgrund som lyckats etablera sig på den svenska arbetsmarknaden (Abbasian 2003; Hosseini-Kaladjahi 1997), har inspirerat mig att undersöka detta fenomen närmare och eventuellt bidra till att fylla denna kunskapslucka.

1.2 Problemformulering

En individ som flyttar från sitt ursprungsland till ett annat land för att bosätta sig där under en längre period definieras som invandrare (DS 2000:43). Beteckning invandrare inkluderar också individer som är utlandsfödda eller utrikesfödda. I min uppsats kommer jag att använda mig av begreppet “ individer med utländsk bakgrund”, vilket syftar på personer som är födda utomlands, har invandrat till Sverige och varit folkbokförda i minst ett år (SOU 2004:14) och som har lyckats etablera sig på arbetsmarknaden. Enligt Westin et al. (1999) brukar denna befolkningsgrupp oftast kallas för invandrare. Föreställningar och stereotyper om olika samhällsgrupper genomsyrar den svenska arbetsmarknaden och skapar en miljö där vissa grupper marginaliseras och stigmatiseras. Utrikes föddas position på arbetsmarknaden påverkas av deras kön, etnicitet och klasstillhörighet, vilket utgör ett hinder för deras möjligheter till etablering (Knocke & Hertzberg 2000, s.11). Detta fenomen är inte begränsat till Sverige utan förekommer även i andra länder, bland annat Kanada. Genom att jämföra denna insikt med forskning från andra internationella kontexter, får vi en ökad förståelse för de universella utmaningar som invandrare möter över hela världen. I sin *artikel Becoming Canadian: Immigrant narratives of professional attainment* hävdar Moffitt, et al. (2020) att

strukturell diskriminering utgör en utmaning för invandrare att integreras i det kanadensiska samhället, vilket hindrar dem från att nå sin fulla potential på arbetsplatsen (s.91).

Enligt Angelin (2009) ses lönearbete i Sverige som en betydande del av människors tillvaro, i likhet med den skandinaviska välfärdsmodellen, men samtidigt kan en sårbar position på arbetsmarknaden fortfarande innebära ökad risk för social utsatthet. På den förändrade arbetsmarknaden är det viktigt för dagens invandrare att uppfylla andra krav än tidigare för att lyckas i en miljö som kännetecknas av höga krav, bland annat goda språkkunskaper och akademisk utbildning. Ett starkt socialt nätverk är en viktig faktor för att invandrare ska kunna integreras i det svenska samhället. Eftersom tillgången till dessa nätverk varierar mellan individer, leder det till olikheter på arbetsmarknaden. Schierup & Paulson (1994) menar att utrikes födda ofta har begränsade kontaktnät till sina etniska grupper, vilket ökar risken att de fastnar i monotona arbeten och begränsar möjligheten till karriärutveckling (s.76–78). I min uppsats kommer jag att använda mig av begreppet karriär enligt nationalencyklopedin (2016), som definierar det som en gradvis befordran inom ett professionsområde, inklusive individens utveckling, framsteg och möjligheter till befordran inom företaget. Dock kan begreppet karriär även användas utanför professionella sammanhang.

I den här studien ställs frågor om hur upplevelsen av stigma och familjen beskrivs som ett hinder, på vilket sätt språket och socialt stöd framställs som möjliga vägar mot etablering samt vilka former av stöd som används för att hantera utmaningar på arbetsmarknaden. Vidare undersöks hur upplevelsen av skam och stolthet påverkar deras självbild och självkänsla, hur förändringar av den faktiska sociala identiteten beskrivs före och efter etableringen och hur betydelsen av karriären framställs i berättelserna. Genom att undersöka dessa frågor bidrar denna studie till att bredda förståelsen av de erfarenheter som utforskas samt öka kunskapen inom socialt arbete. Socialarbetare spelar en viktig roll när det handlar om att säkerställa lika tillgång till rättvisa och möjligheter för alla, inklusive individer med utländsk bakgrund. Det är därför väsentligt att socialarbetare är medvetena om de utmaningar dessa sårbara grupper står inför och hur det påverkar samhället. Genom att aktivt arbeta med dessa frågor, kan socialarbetare bidra till att minska strukturell segregation och främja jämlikhet på arbetsmarknaden och samhället.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka vilka hinder och möjligheter som kvinnor och män med utländsk bakgrund upplevt i sin strävan att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Vidare undersöks hur deras faktiska sociala identiteter har påverkats av etableringen och av att göra karriär. För att undersöka detta, har följande frågeställningar formulerats:

1. Vilka erfarenheter har kvinnor och män med utländsk bakgrund av olika hinder och möjligheter i sin strävan att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden?
2. Hur beskrivs förändringarna av den faktiska sociala identiteten före och efter etableringen?
3. Hur framställs betydelsen av den karriär de gör i berättelserna?

2. Kunskap och forskningsläget

I detta avsnitt presenteras flera vetenskapliga studier och en kandidatuppsats som belyser faktorer som hindrar individer med utländsk bakgrund från karriärutveckling, olika resurser som underlättar deras etablering på den svenska arbetsmarknaden samt förhållandet mellan identitet och karriär och identitetsförändringar.

Tidigare forskning har valts ut baserat på dess relevans till min studie, där syftet är att skapa en bred överblick över den befintliga kunskapen inom området. Olika databaser, inklusive Libris, Lubsearch och Google Scholar, har använts för att inhämta tidigare forskning. Genom att markera "Peer-reviewed" och "Academic journals" begränsades urvalet av artiklar för att garantera deras vetenskapliga kvalitet och granskning av andra forskare. Sökningen inkluderade både svenska och internationella artiklar på engelska. Sökord som har använts är "etablering", "invandrare", "faktisk social identitet", "hinder", "stigma", "stöd", "språk", "karriär", "career", "Individuals with foreign background", "barriers", "support", "actual social identity".

2.1 Betydelse av utbildning, arbete och socialt nätverk för inkludering i samhället

En kvalitativ studie genomförd av Agovic och Bardak (2011) använde åtta djupintervjuer för att jämföra två invandrargrupper i Sverige, de som är akademiker och de som är icke-akademiker (s.2). Studien ger insikt i invandrares syn på integration med särskilt fokus på utbildning, arbete och socialt nätverk. Forskning har visat på likheter i åsikterna mellan de två grupperna när det gäller utbildning och socialt nätverk, förutom en skillnad i uppfattning om status. För personer med akademisk utbildning är det vanligt att ha högre status och bättre karriärmöjligheter. Att vara utbildad underlättar aktivt deltagande i samhället, ger förståelse för dess struktur och normer, vilket underlättar integration (a.a. s.48). Genom utbildning uppnår akademiker högre status och erkännande. Å andra sidan stöter icke-akademiker på motgångar när det gäller att få ett meningsfullt arbete och kan tvingas omskola sig för att integreras i samhället (a.a. s.49).

Sociala nätverk möjliggör förståelse för andra genom interaktion vilket bidrar till att minska fördomar och främja integration. Båda grupperna är överens om att socialt nätverk utvidgar individens horisont och förändrar ens livsperspektiv. Dessutom möjliggör sociala nätverk en kortare väg till arbete. En skillnad mellan de två grupperna är att akademiker kommunicerar med svenskar utanför arbetet medan icke-akademiker har begränsad kontakt. Båda grupperna anser att kunna språket, ha kommunikativa färdigheter och att vara självförsörjande är tecken på en lyckad integration. Skillnader framställs genom de hinder som icke-akademiker bemöter på arbetsmarknaden, bland annat diskriminering, språket och lågstatusarbete (a.a. s.48).

2.2 Hinder och fördomar på den svenska arbetsmarknaden

Räthzel (2006) genomförde en kvalitativ forskning under perioden 2002 till 2005 i tre svenska städer. Med hjälp av öppna frågor intervjuades över femtio ungdomar, inklusive de med och utan invandrarbakgrund. Studien syftade till att undersöka deras upplevelser av att söka och få arbete samt hur de hanterar situationer av rasism och diskriminering. Enligt författaren beskrivs diskriminering som en passiv behandling baserat på individens tillhörighet till eller uppfattad tillhörighet till en viss grupp. Resultaten av studien pekade på att bristande

utbildning, erfarenheter, språkkunskaper och förståelse för den svenska kulturen var de främsta hindren för att få anställning. Trots att forskning framhäver de positiva bidragen som ungdomar med invandrabakgrund kan göra genom sin kulturella mångfald och flerspråkighet, möts de ändå av fördomar från arbetsgivare som betraktar dem som mindre kompetenta. Resultatet visade att utländskt namn kan medföra fördomar, vilket i sin tur påverkar bedömningen av en persons lämplighet för en specifik anställning, även innan någon form av personlig kontakt har skett. Vidare tolkas ungdomars brist på tidigare arbetslivserfarenheter som ett tecken på deras bristande flexibilitet, vilket i sin tur förstärker arbetsgivares fördomar om deras förmåga. Invandrares begränsade tillgång till kontakter och nätverk utgör en av de främsta hindren för deras etablering på arbetsmarknaden (a.a.).

2.3 Förhållandet mellan individens identitet och sitt yrke

Enligt Gini (2000) påverkar yrket individens identitet och handlingar. Han menar att yrket formar vår självbild och fungerar som en markör för vår position i samhället. I sin doktorsavhandling *Arbete och identitet: om hur städare blir städare* utforskar företagsekonomen Aurell (2001) hur städare definierar sig själva genom sitt yrkesutövande. Hon understryker att tillhörigheten till olika kategorier definierar både oss själva och andra. Denna dynamiska process utvecklas i mötet och interaktionen mellan människor. Ett exempel på dessa kategorier är etnicitet, kön och yrkestillhörighet. I det moderna samhället har kategorierna yrke och arbetsplats en särskild betydelse när det gäller att identifiera människor vi möter. Eftersom utövning av yrket äger rum inom en social kontext, kan yrkesidentitet betraktas som en form av social identitet, menar författaren. Hon lyfter fram begreppet yrkesidentitet, vilket innebär hur en individ definierar sig själv och andra genom sitt yrke och hur detta sker genom interaktion och förhandling med omgivning i arbetsmiljön. Med detta menas att individens identitet konstrueras genom hans eller hennes arbete där individen skapar mening för sin yrkesroll. Enligt författaren är identiteten i kontinuerliga förändringar och utveckling.

Zambrell (2004) diskuterar i sin avhandling *Mitt arbete- det är jag!* hur individens identitet konstrueras genom dennes arbete där individen skapar mening för sin yrkesroll. Hon identifierar fyra dimensioner som är avgörande för att förstå den personliga identiteten där fokus ligger på betydelsen av arbetet och dess påverkan på roller och självbild. Den första

dimensionen är "strengthening dimension", vilket fokuserar på de aspekter som kan stärka individens roll och dennes självbild inom arbetslivet ur individens eget perspektiv. Detta kan uppnås genom positiv feedback från arbetskamrater och arbetsgivare samt genom att erbjuda tillgång till personlig utveckling. Zambrells (2004) andra dimension, "enabling dimension", betonar vikten av de olika möjligheter som erbjuder arbete och bidrar till personlig och professionell utveckling samt förstärker yrkesidentiteten. Detta gäller utifrån både individens perspektiv och kollegors perspektiv, vilket exempelvis kan vara lön. Den tredje dimensionen är "legitimizing dimension", vilket innebär att etablera legitimitet utifrån samhällets förväntningar och utveckla status både enligt samhällets och individens egna uppfattningar. Detta kan innebära att uppmärksamma individens prestationer inom sin roll, särskilt när personen besitter makt och position i samhället. Den sista dimensionen är "constraining dimension" och fokuserar på de svårigheter som individen kan uppleva i sitt arbetsliv, exempelvis brist på engagemang, samt de konflikter som kan uppstå i privatlivet på grund av en överdriven arbetetsinriktning som leder till försummade familjerelationer.

2.4 Identitetsförändringar

När människor migrerar upplever de ofta en förändring av sin identitet (Söderlindh 1984). Att bosätta sig i ett nytt land och möta en ny kultur innebär nya förvärvade erfarenheter som spelar en roll i att forma individens identitet. Denna interaktion ger exempelvis upphov till en process av identitetsförändringar hos ensamkommande ungdomar till Sverige (Frisen & Hwang 2006). En utmaning som kan uppstå är när individen navigerar mellan två olika kulturella miljöer, där kulturkrock kan vara ett hinder och individen börjar tvivla på sin identitet (Deniz & Perdikaris 2000). Det blir då begripligt att individen pendlar mellan att behålla sin tidigare identitet, som inte erkänns av samhället, eller att hitta sin nya identitet och acceptera den (Frisen & Hwang 2006). Ungdomar tar inte medvetet steg mot att definiera sin identitet, istället strävar de efter gemenskap, en känsla av att höra till och att känna sig accepterade. I sin strävan att hitta sin identitet, söker individen bekräftelse från personer som de ser upp till och engagerar sig medvetet i miljöer där de känner sig uppskattade och meningsfulla (a.a.).

Begreppet "tredje identitet" beskriver en hybrididentitet som kombinerar två nationella identiteter, menar Eriksen och Hemer (1999). Deras forskning visar att ungdomar med en tredje identitet kännetecknas av att de integrerar flera olika tillhörigheter i sin identitet, något

som är typisk för dem som lever i en mångkulturell miljö. Goldstein-Kyaga och Borgström (2009) presenterar en form av tredje identitet som integrerar både nationella och transnationella identiteter, vilket ersätter en “vi eller dem” inställning med en “både och” inställning. Enligt dem belyser begreppet tredje identitet ett inifrånperspektiv snarare än kulturella och etniska faktorer. Transnationalism innebär en process där invandrare skapar sociala sammanhang och relationer som sträcker sig utanför landets gränser i sin daglig tillvaro (Basch 1994). Även om det ofta förväntas att invandrare över tid ska assimileras med det nya landets kultur och normer, förespråkar transnationalismen en annan syn. Enligt Gustafson (2007) möjliggör transnationalism både att behålla en anknytning till hemlandet och att bygga upp band till det nya landet.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt presenteras de teoretiska ramverken som, tillsammans med tidigare forskning, utgör en grund för att analysera det empiriska materialet. Utgångspunkten för denna studie är ett socialkonstruktivistisk och symboliskt interaktionistiskt perspektiv. Genom att tillämpa en kombination av teorier kan vi få insikter och göra en analys av de hinder och möjligheter som kvinnor och män med utländsk bakgrund möter i sin strävan mot etablering. Jag använder bland annat Goffmans teori för stigma och den faktiska sociala identiteten samt självkänsla, Jag tar också hänsyn till Scheffs teori om skam och stolthet samt socialt stöd enligt House. Dessutom skapar dessa teorier en detaljerad förståelse för förhållandet mellan subjektiva erfarenheter av kvinnor och män med utländsk bakgrund och det svenska samhällets struktur. Detta hjälper oss även att förstå hur deras faktiska sociala identiteter påverkas.

3.1 Socialkonstruktivism - Dilthey

Socialkonstruktivism har sina rötter i den tyska hermeneutiken och har influerats av den tyske filosofen Wilhelm Dilthey. Genom att använda socialkonstruktivism som teoretisk utgångspunkt, kan vi få djupa insikter om hur de utländska kvinnornas och männens upplevelser av verkligheten konstrueras och tolkas inom ramen för sociala interaktioner med andra människor och de sociala och kulturella miljöer de befinner sig i.

Socialkonstruktivistiskt perspektiv är det mest framträdande när det gäller berättelser (Johansson 2005). Perspektivet synliggör de konstruktioner av verkligheten som formas av

språket vid en viss tid, på en viss plats, i en viss kontext, vilket gör det lämpligt som teoretisk utgångspunkt. Socialkonstruktivism möjliggör en kritisk reflektion över vår förståelse av världen och vår omgivning, där synen på verkligheten inte är objektiv och oföränderlig utan snarare subjektiv (Burr 2015, s.2f). Det innebär att våra uppfattningar om världen och omgivningen konstrueras inom ramen för sociala interaktioner och kulturella kontexter. Språket, sociala interaktioner och kultur utgör viktiga aspekter för att förstå grunderna för socialkonstruktivism. Språket fungerar som ett avgörande verktyg för att forma vårt tänkande, förmedla budskap och påverka vår syn på verkligheten (a.a. s.52f). Våra sociala handlingar har också inverkan på hur kategorier och vår uppfattning om världen formas och omformas (a.a. s.10f). Fenomen och former av kunskaper skapas genom interaktionen med varandra, vilket i sin tur formar vår verklighetsbild (a.a. s.10ff). En återkommande kritik mot socialkonstruktivism är att det kan uppfattas som att det inte finns en objektiv sanning och att allt är socialt konstruerat. Detta kan leda till att andra viktiga objektiva faktorer som påverkar vår syn och förståelse av världen ignoreras. Trots detta erbjuder socialkonstruktivism en väg till förändring och ökad förståelse för hur samhällets struktur upprätthålls (Jorgensen & Philips 2000, s.151).

3.2 Symbolisk interaktionism - Mead

En del av uppsatsen handlar om hur identiteten hos kvinnor och män med utländsk bakgrund har formats genom interaktion med olika aktörer i det svenska samhället. Författarnas möjligheter att agera i arbetslivet har varierat beroende av deras interaktion med olika formella och informella aktörer på arbetsmarknaden. Det har inneburit att vissa möjligheter har begränsats medan andra har expanderat. Jag har därför tillämpat ett symboliskt perspektiv i vissa delar av mina teoretiska resonemang. Enligt denna teori betraktas människan som rationella och tolkande varelser som integrerar med hjälp av symboler. Självmedvetenhet formas och utvecklas i vardagliga interaktioner (Johansson & Lalander 2013, s.26). Den symboliska interaktionismen som utvecklades av Helbert Blumer på 1900-talet och bygger på amerikansk pragmatism, utgör ett kraftfullt verktyg för att analysera den sociala verkligheten samt människans roll i samhället. Senare har teorin vidareutvecklats av sociologen Charles Cooley och filosofen George Mead. De centrala principerna inom symbolisk interaktionism är att människor tolkar och ger mening åt situationer baserat på subjektiva uppfattningar, att all mänsklig interaktion är social, att människor använder symboler för att kommunicera med

varandra, att människor aktivt delta i skapandet av sin verklighet och att fokusera på människors handlingar och närvaro i nuet (Trost & Levin 1996, s.11). Att kommunicera med hjälp av symboler kan vara verbalt eller icke verbalt. Denna process av social integration sker både under våra interaktioner och även när vi tänker själva. Symboler används då för att bearbeta information och skapa mening (a.a. s.15). De vanligaste symbolerna som används i social interaktion är ord. Det är viktigt att notera att dessa symboler bör ha samma mening för oss och de som deltar i kommunikationen för att skapa gemensamma förståelse (a.a. s.16). I symbolisk interaktionism ligger ett centralt fokus på människors beteende. Människan är inte en passiv mottagare av social interaktion utan påverkar aktivt sin sociala verklighet genom kontinuerlig process av kommunikation och handling (a.a. s.17).

3.3 Den faktiska sociala identiteten och Stigma- Goffman

Erving Goffmans teori om stigma har sina rötter i ett socialpsykologiskt perspektiv och möjliggör en djup förståelse av social interaktion och skapandet av sociala identiteter. I boken *Stigma - den avvikandes roll och identitet* poängterar Goffman (2011) samhällets roll i att definiera och kategorisera människor utifrån egenskaper och attityder. Det innebär att samhället skapar ramar för vilka egenskaper och grupper som betraktas normativa (s.9). Vid första mötet med en främling kan vi placera personen i en kategori och anta förväntade egenskaper. Författaren kallar detta för en virtuell social identitet. Han använder begreppet den faktiska sociala identiteten för att hänvisa till den kategori och de egenskaper som personen faktiskt besitter (a.a. s.10). Om en person inte lever upp till de förväntade egenskaper eller har egenskaper som avviker från normen, betraktas hen inte längre som en normal individ och riskerar att uteslutas från den sociala gemenskapen. Samhället sätter en etikett på personen som avvikare, vilket innebär stigma (a.a. s.24).

Enligt författaren finns det tre typer av stigma: Kroppsliga missbildningar, karaktärens fläckar exempelvis viljesvaghet, att vara förrädisk eller ha stela trosföreställningar och stambetingande stigmat (tribala) som är kopplade till etnicitet, klass och religion (a.a. s.12). Personer som lever ett normativt liv stigmatiserar ibland personer som lever avvikande från normer och detta stigma leder i sin tur till begränsningar i deras rättigheter och ger upphov till det som Goffman kallar stigmatteori. Goffmans teori om stigma kommer att hjälpa oss förstå hur samhällets fördomar påverkar individer med utländsk bakgrund, det vill säga

självbild och sociala samspel, vilket i sin tur påverkar deras väg mot etablering. Goffmans analys av social identitet och stigma är en del av den symboliska interaktionismen. I min studie har egenskaper som exempelvis etnicitet, hudfärg och namn uppfattats som avvikande i den sociala interaktionen. Teorin skall bidra till förståelsen för hur grupper av människor kategoriseras och hur vissa egenskaper ses som icke- avvikande medan andra genererar stigma, till exempel kvinnor och män med utländsk bakgrund. En nackdel med teorin är dess brist på utförlig beskrivning av den inre känslomässiga dimensionen hos den som uppfattas som avvikande (Dahlgren & Starrin 2004). Individer som ses som avvikande, kan känna sig ifrågasatta och ifrågasättas av omgivningen (Goffman 2011, s.22). Konsekvenserna av att bli stigmatiserad kan leda till en mängd negativa känslor, exempelvis en försämrad självkänsla och självbild, misstänksamhet, depression, nedstämdhet och andra obehagliga känslor (a.a.).

3.4 Skam och stolthet- Scheff

Scheff (1990) är en amerikansk socialpsykolog som ägnade sin forskning åt att undersöka förhållandet mellan mikro- och makronivån samt emotioners påverkan i detta samspel. Han bidrog med socialpsykologisk teori som fokuserar bland annat på skam, stolthet och sociala band. Han påpekar att skam och stolthet utgör fundamentala sociala emotioner för individen, vilket innebär att känslorna uppstår i den sociala kontext och självet värderas av andras perspektiv. Skam är knuten till en ogynnsam bedömning av det sociala självet medan stolthet är knuten till en positiv bedömning av det sociala självet. Detta innebär att om individer uppfattar att de andra ser negativt på dem, genereras känslor av skam medan känslor av stolthet genereras om individer uppfattar att de andra ser positivt på dem. Skam och stolthet avspeglar individens sociala anknytning och samhörighet i den sociala kontexten. Enligt författaren indikerar skamkänslor bristfälliga band till omgivningen, vilket kan bero på hierarkier i relationer eller roller. Individer som befinner sig i en underordnad position inom familjen eller på arbetsplatsen kan känna sig mindervärdiga, vilket i sin tur ger upphov till upplevelse av skam. Författaren hävdar att skam och stolthet påverkar ens självbild jämfört med andra emotioner. Negativa känslor, exempelvis ovärdighet och avvisning, kan hota de sociala banden genom att åstadkomma en negativ självbild och utmana individens känsla av trygghet. I motsats till skam uppstår känslan av stolthet i situationer där de sociala banden är trygga och väl fungerande.

3.5 Socialt stöd - House

Socialt stöd är ett brett begrepp som innefattar olika aspekter som har utforskats av Landy och Conte (2013) och House (1981). Socialt stödet, enligt Landy och Conte (2013), handlar inte bara om tröst och hjälp utan bland annat rådgivning och information från både formella och informella kontakter. House (1981) identifierar fyra typer av stöd:

emotionellt, informativt, instrumentellt och utvärderande stöd. Emotionellt stöd, som är mest associerat med begreppet socialt stöd, innebär att visa sympati och omsorg för andra.

Informativt stöd innebär att tillhandahålla relevant information för att individen kan hantera sina problem på egen hand. Instrumentellt stöd erbjuder praktisk hjälp för att hantera specifika utmaningar. Det utvärderande stödet syftar till att ge individuell återkoppling och information för att främja en ökad medvetenhet om sig själv (ibid.).

4. Metod och metodologiska överväganden

4.1 Förförståelse

Patel och Davidsson (2019) hävdar att tidigare kunskaper inom forskningsområdet utgör en fördel för forskaren, vilket innebär en djupare förståelse för komplexiteten i det studerade forskningsämnet (s.33). Som kvinna med utländsk bakgrund har jag förvärvat tidigare erfarenheter inom det valda forskningsområdet. Det ger mig en inblick i hur identitet förändras i ett mångkulturellt samhälle, samt förståelse för hur individer uppfattas av sin omgivning utifrån deras etnisk tillhörighet. Mina tidigare kunskaper från socionomprogrammet ger mig insikter i hur kategorier konstrueras under social interaktion samt varför stigmatisering uppstår. Trots medvetenhet om svårigheter att vara helt objektiv, har jag strävat efter att minska inflytandet av min förförståelse genom att förlita mig på tidigare forskning och teorier som har koppling till det forskningsområdet.

4.2 Självbiografier som empiriskt material

Självbiografier skildrar författarens egna livshistorier och delar med sig av deras tankar, emotioner och erfarenheter. Självbiografierna som utgör studiens material belyser författarnas unika berättelser, där etablering är ett centralt tema. Johansson och Öberg (2008) skriver att

självbiografierna erbjuder ett inifrånperspektiv och en nära upplevelse av författarnas liv. De valda självbiografierna ger en möjlighet att få en inblick i författarnas livserfarenheter och upplevelser av att vara utsatta och tillhöra en annan kultur, samt hur de skapar mening i sina liv genom berättelser. Jag anser att det är viktigt att lyfta fram deras kamp för att bidra till förbättring inom integrationspolitiken.

4.2.1 Fördelar och nackdelar med självbiografier

En fördel med självbiografier är att de ger röster åt osynliggjorda grupper, exempelvis kvinnor och män med utländsk bakgrund. Genom att dela sina livshistorier får dessa personer en känsla av makt där de får möjligheten att återuppleva sin historia genom berättelser (Bornat & Walmsley 2008). Å andra sidan är det viktigt att komma ihåg att författarna av självbiografier kan ha olika anledningar för att publicera sina berättelser, vilket utgör en utmaning. Dessa anledningar kan sträcka sig från att tjäna pengar till en vilja att dela en livsberättelse för att inspirera läsare.

4.3 Metodval

Syftet med denna studie är att undersöka de hinder och möjligheter som kvinnor och män med utländsk bakgrund har upplevt i sin strävan att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden genom att analysera tre självbiografier. En kvalitativ forskningsmetod valdes eftersom studiens huvudfokus ligger på hur författarna beskriver sina subjektiva erfarenheter och upplevelser över olika tidpunkter av etableringen och hur de tolkar verkligheten i sin omgivning (Bryman 2018, s.481). Om jag istället hade valt en kvantitativ metod, skulle jag inte ha fått möjligheten att få en omfattande förståelse för de kontextuella omständigheterna. Detta beror på att den kvantitativa metoden främst används för att mäta och kvantifiera data.

4.4 Narrativ metodansats

Narrativ metod fungerar som ett verktyg för att analysera människors berättelser både muntliga och skriftliga (Johansson 2005, s.21). Narrativ analys har med andra ord fokus på berättarnas livshistoria, innebörd i deras liv och deras världsuppfattning över tid (Bryman

2018, s.709). Detta är relevant för min studie eftersom jag är intresserad av att undersöka hur kvinnor och män med utländsk bakgrund skapar mening i livshändelser, hur händelser struktureras och vilka konsekvenser dessa händelser leder till. Dessutom är metoden lämplig för att analysera hur identiteter förändras och omformas över tid och i samband med förändrade sociala roller. Narrativ analys möjliggör nyanserade insikter i hur berättare tolkar händelser i målgruppens omgivning inom en kulturell och historisk kontext. Johansson (2005) påstår att det inte finns bara ett sätt för narrativ analys, utan snarare flera olika (s.288). Författaren skriver att Lieblich, Tuval- Mashlach och Ziber (1998) har utvecklat en modell för att kategorisera och strukturera olika former av narrativ analys. Två primära och oberoende dimensioner har särskilt utmärkts: helhet kontra kategori och innehåll kontra form. Författarnas modell urskiljer ytterligare fyra olika sätt att läsa berättelser och illustrerar hur dessa två dimensioner integreras. Den första dimensionen hänvisar till den enhet som undersöks, oavsett om det är yttrande, ett avsnitt av text eller hela den övergripande berättelsen. Den andra dimensionen hänvisar till att om läsningen fokuserar på innehåll eller form. När forskare fokuserar på textens explicita innehåll, utforskar de frågor som: Vad hände och varför hände det? Huruvida forskare istället är intresserade av det implicita innehållet, är fokuset inriktat på berättelsens innebörd, framträdande egenskaper eller den symboliska betydelsen av en särskild bild. När forskare fokuserar på formen undersöker de berättelsens sammanhang, ordningen på händelserna och valet av metaforer. Jag har valt "del - innehåll" som en narrativ analysmetod. Denna modell fokuserar på delar av livsberättelsen och dess innehåll. Olika kategorier skapas utifrån de utvalda citaten. Med tanke på studiens syfte och dess fokus på specifika delar av självbiografier där författarna beskriver bland annat viktiga händelser för deras framgång och framträdande emotioner, ansågs denna modell vara lämplig för analysen (Johansson 2005, s.288).

4.5 Övervägda metoder

Jag har valt att använda narrativ analys av flera skäl, bland annat för att undvika eventuella risker som kan uppstå vid intervjuer. Ett exempel är svårigheten att hitta respondenter som är villiga att delta. En annan möjlig utmaning är om de väljer att delta kan det också uppstå svårigheter gällande informationskravet, där respondenten kan ångra sitt deltagande (Kalman & Lövgren 2012, s.14). Detta skulle innebära att jag var tvungen att söka efter nya respondenter. Med hänsyn till studiens tidsbegränsningar, har jag valt att använda

självbiografier skrivna av författare som frivilligt valt att göra sina berättelser tillgängliga för publiken.

4.6 Metodens begränsningar

En utmaning med narrativ metod är att jag är begränsad till det material som författarna valde att publicera och dela med allmänheten (Riessman 2008, s.22). Det innebär att det kan finnas delar som de valde inte att publicera, vilket kan öka risken för en snedvridning av resultaten.

4.7 Urval

För att kunna besvara frågeställningar, har jag tillämpat ett målstyrt urval. Detta innebär att valet av självbiografier och deltagare är bestämt i förväg och inte har varit slumpmässigt (Bryman 2018, s. 498). En utmaning med målstyrt urval är att valet av material är riktat mot att besvara specifika frågeställningar, vilket kan påverka studiens tillförlighet. Min avsikt är inte att generalisera resultaten utan snarare att uppnå en djupare förståelse för de hinder och möjligheter som kvinnor och män med utländsk bakgrund har upplevt på den svenska arbetsmarknaden. Jag anser att ett målstyrt urval passar bra för detta ändamål. Jag sökte självbiografier som beskriver framgångsrika berättelser om kvinnor och män med utländsk bakgrund som har lyckats etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Min urvalskriterier inkluderade kvinnor och män med utländsk bakgrund som kommer utanför Europa. Integrationen av dessa grupper innebär större utmaningar än för de som kommer från länder utanför Europa. Det är viktigt att individer har upplevt stigmatisering och lyckats ta sig ur utanförskapet genom att integrera sig inom arbetslivet. I början valde jag kvinnor som målgrupp för denna studie baserat på tidigare forskning som visar att kvinnor i högre grad drabbas av utanförskap och har svårigheter med att anpassa sig till nya samhällen och etablera sig på den svenska arbetsmarknaden (Abassian 2003). Det har varit svårt att hitta självbiografier för författarna av samma kön eller bosatta inom samma geografiska område för att ge en så rättvis bild som möjligt. Det fanns bara två kvinnliga författare som uppfyllde urvalskriterierna och samma problem uppstod med de manliga författarna. Slutligen har jag valt två kvinnliga författare och en manlig författare för att lyfta fram variation och mångfald i berättelserna. Författarna skulle vara bosatta i Sverige i minst 10 år och ha erfarenhet av den

svenska arbetsmarknaden. Kravet på att individerna ska ha spenderat en längre tid i Sverige, bidrar till djupare insikter i deras anpassning till det svenska arbetslivet. Samtliga författare skulle ha en fast anställning. Böckerna skulle vara en del av den svenska litteraturen och publicerades av ett förlag. Självbiografierna har en omfattning på 230-324 sidor och beställdes från Lunds universitet med undantag för en som var tillgänglig som e-bok via Legimus. Titeln på e-boken är *Min väg från flyktning till hela Sveriges polis* (Ghazale 2022). Värt att nämna är att de citerade passagerna i e-boken möjligen inte motsvarar sidorna i en fysisk bok. Självbiografierna hittades genom databasen Libris med hjälp av sökorden "individer med utländsk bakgrund", "karriär", "etablering", "identitet" och "självbiografi". Jag började med att läsa fyra böcker men en bok exkluderas eftersom jag ansåg att den inte uppfyllde de kriterier som jag har angett ovan.

4.8 Upplägg och tillvägagångssätt för analys

Tre självbiografier bidrog med omfattande textmaterial, något som är vanligt förekommande i kvalitativ forskning (Rennstam & Wästerfors 2011, s.195). Sortering och strukturering av materialet underlättades genom användning av olika teman som är relevanta för mina frågeställningar och teorier (Jönson 2010, s.56). Min studie fokuserar på teman som hinder och möjligheter före och under etablering, förändringar av faktisk social identitet före och efter etableringen och karriärens betydelse. För manuell kodning kan överstrykningspennor användas eller texten kan markeras i marginalen (a.a. s.57). Eftersom det inte var möjligt för mig att markera de lånade självbiografierna, valde jag istället att använda tabeller med olika rubriker som är relevanta för forskningsfrågorna. Tabellerna inkluderade huvudteman som var relevanta för de diskuterade ämnena (se exempel på tabellen nedan). Nästa steg efter kodningen var att minska mängden material. Detta betydde att en del av det insamlade materialet inkluderades medan annat exkluderades. Rennstam och Wästerfors (2011) skriver att det är omöjligt att inkludera allt material fullständigt i studien (s.202). Mitt urval av citat har noggrant gjorts för att säkerställa att de svarar på forskningsfrågorna (Alvehus 2013, s.111). Trots detta framhåller Rennstam och Wästerfors (2011) att det kan vara problematiskt att selektivt välja citat som endast bekräftar studiens frågor (s.202). Enligt dem kan det resultera i en missvisande bild av materialet. För att säkerställa en objektiv framställning av materialet, jämfördes författarnas beskrivningar av de olika studiens teman och eventuella

olikheter mellan dessa betonades. Detta tillvägagångssätt valdes för att berika materialet och skapa en mer mångsidig representation av det (ibid.)

Hinder och Möjligheter	Faktisk social identitet	Karriärs Betydelse
<p>Hur beskrivs upplevelsen av stigma och familjen som ett hinder?</p> <p>På vilket sätt framställs språket och socialt stöd som möjliga vägar mot etableringen?</p>	<p>Hur beskrivs förändringar av den faktiska sociala identiteten före och efter etableringen?</p>	<p>Hur framställs betydelsen av karriären i berättelserna?</p>

4.9 Metodens tillförlitlighet

Enligt Bryman (2018) mäts studiens tillförlighet med hjälp av reliabilitet och validitet, dock är dessa begrepp främst relevanta inom kvantitativ forskning. För att bedöma resultatens tillförlighet inom kvalitativ forskning finns fyra kriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera (s.465- 467). Trovärdigheten uppnås när forskaren säkerställer att studien har genomförts i linje med gällande regler (a.a. s.467). Trovärdighet innebär även att bekräfta respondenternas tolkning av verkligheten och att forskarna har uppfattat dem korrekt, vilket kallas för respondentvalidering. Överförbarhet innebär att studiens resultat kan generaliseras och tillämpas på annan kontext. I kvalitativ forskning bekräftas överförbarheten genom att ge en transparent bild av målgruppen och den sociala verkligheten (ibid.). Kriteriet pålitlighet uppnås genom att redogöra forskningens tillvägagångssätt i detalj, vilket underlättar en kritisk granskning av studiens kvalitet. Ett annat sätt som bekräftar studiens pålitlighet är när forskare drar teoretiska slutsatser som är nära förknippade med empirin (a.a. s.468). Det sista kriteriet som kallas för möjlighet att

styrka och konfirmera betonar vikten av att forskare upprätthåller objektivitet och undviker påverkan av personlig förförståelse på studiens resultat (a.a. s.470).

För att upprätthålla studiens trovärdighet och pålitlighet har alla regler för uppsatsskrivning blivit följda och varje fas av forskningsprocessen har blivit transparent dokumenterad för att underlätta förståelsen för läsaren. Dessutom har jag aktivt involverat min handledare och en kollega i diskussioner kring mitt tillvägagångssätt för att säkra pålitligheten i min studie. Min empiri består av redan publicerade texter där ingen återkoppling har gjorts till författarna, vilket i sin tur minskar studiens trovärdighet. Dock är min empiri tillgänglig för läsare i form av en publicerad uppsats. För att förbättra överförbarheten och öka tillförlitligheten i min studie har jag använt mig av vad författare beskriver som "fyllig redogörelse" (a.a. s.468). En klar redovisning görs av vilka självbiografier som har valts samt de forskningsfrågor som studien fokuserar på. Genom att presentera utförliga beskrivningar av deltagare, kontext och studiens tillvägagångssätt, blir det möjligt att bedöma om studiens resultat kan appliceras på andra sammanhang. Vidare presenterades en noggrann beskrivning av processen för sortering och kodning av empirin. För att förtydliga grunden för mina tolkningar av empirin och ge en rättvis bild av den, har jag fokuserat på att inkludera ett betydande antal citat från empirin, åtföljda av en beskrivning av vilken kontext de återfinns i. Genom att tillämpa denna strategi kan studiens äkthet prövas (a.a. s. 47). Med tanke på att jag har kodat empirin på ett specifikt sätt, utgör det en utmaning när det gäller att uppnå fullständig objektivitet. Min bakgrund som kvinna med utländsk bakgrund kan tänkas påverka min bedömning av insamlade empirin. Genom att aktivt reflektera över mina egna personliga värderingar har jag försökt säkerställa att de inte påverkar studien. Detta har inneburit att ständigt utvärdera om mitt resonemang är baserat på objektiva fakta eller på mina subjektiva värderingar. Det är viktigt att komma ihåg att fullständig objektivitet kan vara svårt att nå i en kvalitativ forskning, menar författaren (s. 470).

4.10 Forskningsetiska överväganden

Forskare bör ta hänsyn till de följande forskningsetiska principerna: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet under varje forskningsprocess (Eldén 2020, s.30f). Principerna har fokus på att deltagarna ska ta del av studiens syfte och vad deltagande innebär, att deltagande är valfritt och att deltagarna har möjlighet att avstå när

de önskar, att personliga information hanteras med sekretess och att insamlad data kommer att användas för forskningsändamål. Eftersom självbiografierna är offentligt tillgängliga har inte informationskravet varit tillämpligt. Om denna studie hade använt intervjuer skulle I denna studie är självbiografierna publicerade med författarnas samtycke, vilket gör ytterligare samtycke för min undersökning onödigt informationskravet har varit viktigt eftersom intervjuerna innebär aktivt medverkan från deltagarna (Vetenskapsrådet 2002, s.8). I denna studie är självbiografierna publicerade med författarnas samtycke, vilket gör ytterligare samtycke för min undersökning onödigt. Anonymisering är inte heller nödvändigt eftersom självbiografierna är offentliga verk. Insamlad empiri från självbiografierna har använts för att endast uppfylla studiens syfte. Eftersom det är utmanande att få återkoppling från författarna, är det avgörande att noggrant beskriva studiens tillvägagångssätt för att möjliggöra transparent insyn.

4.11 Metodens begränsningar

Bryman (2011) konstaterar att en utmaning inom kvalitativ forskning är svårigheterna med att replikera resultaten (a.a. s.269). När en annan student skulle genomföra samma undersökning finns risken att resultaten skulle vara olika. Detta kan bero på våra individuella uppfattningar och tolkningar av empirin samt graden av påverkan från våra tidigare erfarenheter.

5. Resultat och analys

Först i detta avsnitt presenteras en kort sammanfattning av de tre valda självbiografierna som har varit centrala för studien. Därefter kommer resultat och analys att presenteras i en sammanflätad text utifrån återkommande mönster och teman i de tre självbiografierna. De teoretiska begrepp som används i detta avsnitt är: stigma, stambetingad stigma, faktisk social identitet, virtuell identitet, skam, stolthet, självkänsla och socialt stöd.

5.1 Presentation av självbiografier

“Den udda fågeln” av Shori Zand (2022)

Den udda fågeln är Zands personliga berättelse om de utmaningar hon har stött på under sin karriär för att bli erkänd på den svenska arbetsmarknaden. Zand är en iransk flykting som valde att söka trygghet och bättre möjligheter i Sverige men möttes av en verklighet präglad av fördomar och rasism. Trots detta lyckades hon övervinna dessa hinder och bli en framgångsrik företagare. Hon har varit involverad i betydelsefulla svenska projekt, exempelvis utvecklingen av vårdssystem som främjar mångfald och innovation med fokus på klientens behov. Detta är en berättelse om kampen mot förutfattade meningar och anpassningen till samhällets normer.

“Min väg från flykting till hela Sveriges polis” av Nadim Ghazale (2022)

Ghazales självbiografi skildrar hur känslan av dubbelhet påverkar nyanlända med utländsk bakgrund negativt när de flyttar till ett nytt samhälle. Ghazale och hans familj lyckades fly från kriget i Libanon och bosätta sig i Sverige. Berättelsen belyser utanförskap och känslan av att vara avvikande. Ghazale utbildar sig till polis för att bekämpa dessa ojämlikheter. Hans resa präglas av osäkerhet och identitetsförändringar. Till slut har Ghazale valt att kombinera det bästa av de två kulturerna, vilket bidrar till skapandet av en känsla av trygghet och välbefinnande.

“Draken i rummet” av Gunilla von Platen (2020)

Boken är skriven av Gunilla von Platen, som föddes 1972 i Turkiet. Den handlar om von Platens uppväxt i en religiös familj som präglades av hederskultur. Trots att de senare flyttade till Sverige, som flyktingar, var von Platens föräldrar emot att anpassa sig till svenska normer. Von Platen kämpade envist för att undvika att bli kontrollerad och bortgift av sin familj. Under hennes resa mot frigörelse stötte von Platen på ett svenskt nätverk som var till stor hjälp och stöttade henne, vilket gav henne modet att fortsätta kämpa. Trots motgångar lyckades von Platen att bli en framgångsrik företagsledare och delaktig medborgare.

5.2 Livet före och under etableringen

I denna del har jag ägnat särskild fokus åt delar i självbiografierna där författarna delar med sig av specifika minnen som belyser deras liv efter flytten till Sverige och innan de etablerade sig. När jag talar om “Innan etablering” avser jag inte att fånga flyktingarnas ankomst till Sverige som flyktingar, utan perioden efter deras ankomst, när de har lärt sig språket men ännu inte har erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden. För att besvara studiens frågeställningar har jag delat upp huvudteman i tre delar: Hinder och möjligheter för etablering, förändringar i den faktiska sociala identiteten före och efter etablering samt karriärens betydelse.

5.2.1 Hinder och möjligheter för etablering

5.2.2 Stigma som ett hinder

I de tre självbiografierna framträder ett återkommande mönster i diskussionen om att känna sig stigmatiserad och avvikande på arbetsplatsen. En av författarna har dessutom stämplats som avvikare av sin familj. Gemensamt för författarna att de tilldelas etiketter från sin omgivning och placeras i en särskild kategori, individer med utländsk bakgrund.

Stigmatisering uppkommer på grund av samhällets fördomar baserat på författarnas etnicitet, namn eller hudfärg. Utifrån

böckerna kan stigmatisering komma från arbetsgivare, handledare eller familjemedlemmars sida. Nedan presenteras resultaten och analysen av hur stigma skildras i självbiografierna.

Resultaten visar att samtliga författare upplevde svårigheter med att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden på grund av stigmatiseringen. Ghazale och Zand har erfårit att det finns en viss diskriminering på arbetsmarknaden och att svenska arbetsgivare kan vara fördomsfulla mot individer med utländsk bakgrund. Skillnaden i resultaten var att von Platen upplevde ett hinder inte bara från arbetsmarknaden utan från sin familj.

Nedan finns några exempel på citat som belyser detta.

[...] Jag och Tobbe har följts åt sedan lågstadiet och vi fortsätter att göra allting tillsammans. Vi läser samma program på gymnasiet, vi gör lumpen ihop som brandmän. Sedan blir vi arbetslösa

ihop. [...] Vi väljer ett datum och så möts vi hos Tobbe, går igenom platsbanken på Arbetsförmedlingens hemsida och så söker vi alla jobb vi kan hitta. Om man skriver ut och placerar våra cv:n bredvid varandra är de identiska så när som på två saker. [...] Omedvetet – eller ibland medvetet – fortsätter arbetsgivare att lägga cv:n åt sidan på grund av det svåruttalade namnet på första sidan. Omedvetet – eller ibland medvetet – läser de sedan Tobias Svenssons likvärdiga meriter med andra ögon. [...]. Det var bara livet som föll sig som så att vi sökte samma jobb, samtidigt, med samma cv. Tobbe blev kallad till sju intervjuer. Jag blev kallad till en (Ghazale 2022, s. 148f).

Ghazale berättar i sin självbiografi om sina erfarenheter av att söka arbete på arbetsmarknaden direkt efter gymnasiet. Han uppger att både han och hans svenska vän hade samma erfarenhet av att vara brandman under lumpen men blev efter ett tag arbetslösa. Därför sökte de tillsammans olika jobb via arbetsförmedlingens hemsida. Ghazale beskriver hur arbetsgivare ignorerar hans CV på grund av sitt svåruttalade namn, samtidigt som den övervärderar Tobias CV på grund av hans svenska namn trots att både CV innehåller samma meriter. Tobias fick en möjlighet att bli kallad till sju intervjuer, medan Ghazale endast kallades till en.

Precis som Ghazale har även Zand upplevt diskriminering på sin arbetsplats och hindrades från att bli befordrad till en ledande position. Hennes ledare uppger att högre positioner som inkluderar styrelse och ledande är bara för svenskar och inte för invandrare. Här följer en beskrivning av händelsen:

"Men Birgitta, vad är det jag inte förstår?", sa jag till henne en bit in i samtalet.

Då kom det plötsligt, svart på vitt.

"Du kan inte som sjuksköterska ha en ledande roll på ett arbetspass, Shori"

"Varför, Birgitta?"

För att du inte är svensk, Shori. Förstår inte du att du inte bara kan komma hit och ta en ledande roll på en arbetsplats?"

Så kastades sanningen i ansiktet på mig (Zand 2022, s.61).

Zand beskriver sin upplevelse av rasism på sin arbetsplats, där hennes handledare konfronterar henne med det faktum att hennes etnicitet hindrar henne från att avancera över

etniska svenskar. Denna situation tydliggör de utmaningar som individer med utländsk bakgrund möter på arbetsmarknaden, vilket hindrar deras karriärutveckling. Att begränsa vissa nationaliteter från att arbeta inom specifika yrken och få möjlighet till högre positioner, missgynnar samhället och förhindrar att individer med utländsk bakgrund kan utveckla sina färdigheter.

Däremot skiljer sig von Platens upplevelse från Ghazales och Zands genom att hon ser sin familj som ett hinder för sin karriärutveckling. Det är värt att notera att von Platen även har upplevt tydliga situationer av etnisk diskriminering på sin arbetsplats. Jag valde att inte upprepa detta för att fokusera på en skillnad mellan de tre författare som ytterligare breddar perspektivet. Här följer en beskrivning av skillnaden:

Jag var den framgångsrika chefen som levererade varje dag men ingen visste hur jag hade det privat. Att bråken med min mamma och min storebror gav mig så mycket självförakt att jag ibland kräktes upp lunchen på personaltoaletten. Social och lyckad på jobbet men i livet utanför var jag skräpet som drog skam över hela släkten. Det var tungt att bära kontrasterna. Konflikterna med familjen gjorde att jag inte kunde ta till mig av de bejublade resultaten på jobbet och det gav mig djävulsk prestationsångest. Jag kunde sälja 300 försäkringar på en vecka, lika mycket som tjugo mans prestation, plus att jag nu var chef över allihopa, och det första jag tänkte varje morgon när jag vaknade var nya rekord. Måste. Visa. Mamma. Pappa. Edip. Alla (Von Platen 2020, s.70).

Von Platen delar med sig av en paradoxal situation där hon känner sig värdefull och uppskattad i arbetslivet, men nedvärderad i sitt privatliv. Hon berättar om hur hon lyckades professionellt, men kämpade inom familjen på grund av ständiga konflikter med sin mamma och storebror. Dessa konflikter påverkade hennes fysiska och psykiska hälsa, vilket resulterade i prestationsångest. Detta ledde till att hon presterade överdrivet för att hantera inre konflikter, samtidigt som hon strävade efter att visa sin familj att hon var kompetent.

I den insamlade empirin framgår det att författarna kategoriseras och stämplas av sin omgivning som avvikande, vilket påverkar deras välmående och identitetsbildning. Ghazales upplevelse visar att arbetsgivare tenderar att undervärdera hans CV för att hans namn inte låter svenskt. Det här är en sorts stigma som kallas stambetingande stigma (tribala), där

personer blir stämplade av samhället av olika anledningar, bland annat deras etnicitet, precis som Ghazale har upplevt (Goffman 2011). Arbetsgivarens förutfattade meningar om individer med utländsk bakgrund, att de är mindre kompetenta, ledde till att han skapade en falsk bild av Ghazale baserat på hans etniska namn. Detta fenomen kallas för virtuell social identitet (s.10). Författaren förklarar att den virtuella sociala identiteten inte återspeglar individens faktiska jag, utan snarare vad andra har för fördomar om personen. Ghazale fick ingen möjlighet att visa sina kvalifikationer eftersom arbetsgivaren vid första anblicken tolkade hans namn som avvikande från normen. Genom detta placerade arbetsgivaren Ghazale i kategorin invandrare och stämplade honom med etiketten avvikare, vilket är ett exempel på stigma (s.24). Detta överensstämmer med Rätzels observationer (2006) som visar att utländska namn kan påverka möjligheten att få arbete redan innan någon interaktion har ägt rum.

Författarnas tidigare resonemang kan relateras till symbolisk interaktionism, där omgivningen konstruerar individens identitet med hjälp av symboler (Trost & Levin 1996). Det betyder att hur andra tolkar och reagerar på en individ, formar hur individen ser på sig själv. Utifrån denna teori kan vi förstå författarnas upplevelse av stigma på grund av deras etnicitet, där namn och utseende fungerar som symboler för deras ursprung och att de inte är svenskar. Detta skapar en ökad press att prestera hårdare än andra för att inkluderas och undvika att bli exkluderad från samhället. Von Platens berättelse ger också en tydlig illustration av hur ens omgivning kan påverka ens självbild. Hennes familj betraktar henne som avvikande eftersom hon har valt att integrera sig i det svenska samhället och distansera sig från familjens traditioner och kultur. Familjens uppfattning om att hon inte lever upp till deras förväntningar, har påverkat hennes faktiska sociala identitet och resulterat i en negativ självkänsla. Detta syns tydligt i hennes försämrade fysiska och psykiska hälsa. Dessa resultat stämmer överens med Goffmans resonemang (2011) om att en av konsekvenserna av att vara stigmatiserad under en längre tid, är en försämrad självkänsla och självbild, samt en känsla av mindre värde. Von Platens känslor av skam och självförakt är en direkt följd av att hon nedvärderas av sin familj. Scheff (1990) menar att negativa känslor som ovärdighet leder till en negativ självbild och utmanar individens känsla av trygghet. Hennes försämrade välbefinnande resulterar i prestationsångest.

Resultatet i min studie gällande von Platen skiljer sig från det som Agovic och Bardak (2011) tidigare lyfte fram, där de betonade att sociala nätverk främjar integration (s.48). I von Platens

situation utgjorde dock familjen snarare ett hinder för hennes integration. Ständiga konflikter och bristen på acceptans från familjen skapade stress och osäkerhet för von Platen, vilket delvis påverkade hennes möjlighet till integration.

5.2.3 Språket som en nyckel

Samtliga kvinnor och män beskrev olika sätt som har varit till stor nytta för att främja deras etablering på den svenska marknaden, bland annat genom att lära sig språket och skapa ett socialt nätverk.

Resultaten visar att författarna delar en tydlig uppfattning om att språket utgör en huvudnyckel som öppnar dörrar för att navigera i samhället, utnyttja sina rättigheter, skaffa arbete och att leva ett bra liv.

Ghazale reflekterar över vikten av språket och dess betydelse när han säger:

Det är verkligen svårt att lära sig svenska. Men det är inte svårare än något annat, så länge förutsättningarna finns. Och språket är nyckeln till allt. Huvudnyckeln. Inga andra kunskaper är så avgörande för om man kommer att få ett bra liv i Sverige eller inte (Ghazale 2022, s.89).

I ovanstående citat pekar Ghazale på de hinder som individer med utländsk bakgrund kan möta i sin strävan mot integration, bland annat att lära sig ett nytt språk. Det betonas att lärandeprocess kan vara möjlig om individen har tillgång till rätt resurser. Han lyfter fram att kunskapen om språket är avgörande för att kunna vara delaktig i samhället och ha goda livsvillkor. Därefter understryker han att språket är nyckeln till integration i Sverige när han säger:

[...] Jag vill berätta för alla [...] Bäst i klassen på svenska. Foten, den som man måste få in genom dörren till Sverige. Den som alla vet är så svår att få in. Den är inne nu (Ghazale 2020, s.105f).

I detta citat symboliserar Ghazale språket med foten och dörren för att indikera dess avgörande roll för att komma in i och underlätta integrationen i samhället. Han uttrycker

känslor av stolthet av att ha bemästrat språket, vilket ofta utgör hinder för invandrare. På liknande sätt som Ghazale håller även Zand med om vikten av språket. Hon berättar:

Språket var den riktiga maktfaktorn som jag tidigt tog i mina händer. Med språket kom förmågan att förstå och ta del av mina rättigheter (Zand 2022, s. 309)

Zand betraktar språket som en källa till empowerment som främjar effektiv kommunikation, möjliggör tillgång till samhällets resurser och ökar medvetenheten om ens rättigheter.

Med hjälp av symbolisk interaktionism ger citaten insikt i hur författarna skapar mening kring språkets betydelse för integration i det svenska samhället (Trost & Levin 1996).

Genom verbal kommunikation delar individer sina erfarenheter med varandra. Språket underlättar tillgång till social interaktion och möjliggör deltagande i samtal och aktiviteter, vilket främjar ömsesidig förståelse och en lyckad integrationsprocess.

Dessutom kan språkkunskaper signalera ens identitet och position i samhället för andra. I enlighet med Agovic och Bardaks (2011) resonemang, är språket och kommunikativa färdigheter avgörande för en lyckad integration.

5.2.4 Socialt Stöd

Betydelsen av stöd under etableringsprocessen i det svenska arbetslivet visade sig vara gemensamt för både kvinnor och män. Stödet kan erbjudas av informella eller formella kontakter, exempelvis familjemedlemmar, etniska nätverk eller svenska kontakter. Resultaten visar att samtliga författare har erfarenhet av någon form av stöd, som har hjälpt dem att förbättra sina språkkunskaper, säkra en anställning, få stöttning i livet och integreras i samhället.

Zand beskriver hur hon lyckades övervinna hinder i den första fasen av etableringsprocessen. Hon öppnar sig för att söka stöd från ett nytt nätverk som delar hennes värderingar och har en

tolerans för mångfald. Hon nämner att stödet kommer från olika håll, inklusive skolkamrater, skolledare och professionella handledare.

Det var bara att kämpa på. Samtidigt sökte jag mig till människor med goda värderingar. Kunniga personer i min omgivning som hade ett bredare perspektiv på livet och som kunde se bortom våra olikheter. När jag lyfte blicken så hittade jag dem i klassen, i skolans ledning och i några av mina handledare på praktiken. Jag kunde börja knyta värdefulla band till nya människor igen (Zand 2022, s.57).

Ghazale poängterar också vikten av att skaffa svenska kontakter för att komma in i samhället och underlätta anpassningen. Han säger:

Vikten av att ha någon som puttar en åt rätt håll blir tydlig när jag tänker på hur jag utvecklades tack vare Tobbe och hans familj. Det var tryggt att lära sig där. Att jag skulle anpassa mig var inte en förutsättning för att få vara med, utan något jag fick hjälp att göra när de redan hade släppt in mig (Ghazale 2022, s.88).

Tobias och hans familj spelar en viktig roll för att Ghazale skulle lära sig språket och ta del av den svenska kulturen. Det som var mest betydelsefullt för honom var att de gav honom bekräftelse att han har värde som människa utan att de ställde krav att han skulle vara lik dem när det gäller kultur och utseende. Vidare beskriver han ett vanligt dilemma för individer med utländsk bakgrund där han säger :

Jag träffar ofta invandrare som inte har en enda etniskt svensk bekant. Klart det blir svårt att lära sig svenska då, som verkligen är ett komplicerat språk att bemästra (Ghazale 2022, s.89).

Ghazale uppger att de flesta individer med utländsk bakgrund saknar gemenskap eller sociala band till svenska kontakter. Han förklarar att utan socialt samspel med svenska nätverk blir det svårt att behärska språket.

Som tidigare nämnts utgjorde familjen ett stort hinder för etableringen enligt Von Platen. I Zands fall blir det däremot en kontrast.

Det var starka familjeband som gjorde det möjligt, vi levde som jag var van vid sedan barndomen, tätt inpå, utan barriärer, med en villkorslös kärlek i grunden. Det var ovärderligt och det var det som gjorde att vardagen gick ihop (Zand 2022, s.63).

Zand ser familjen som en källa till kärlek och styrka, samt en viktig resurs som underlättar hennes etablering. Genom den praktiska hjälpen som hon får från sin mamma, som tar hand om barnen, och genom det emotionella stöd hon får från sin make och barnen, blir de bidragande faktorer till hennes framgång.

Sammanfattningsvis visar resultaten likheter när det gäller vikten av att skaffa socialt nätverk kontakter för att integreras i samhället och underlätta anpassningen. Den enda skillnaden låg i familjen som ett socialt nätverk, där von Platen inte hade något stöd från dem, medan det var tvärtom för Zand och Ghazale.

Det framgår tydligt från citaten att författarna har dragit nytta av social interaktion med människorna omkring sig och byggt starka relationer med dem. Detta fenomen kan förstås genom symbolisk interaktionism, där författarna utbyter erfarenheter med andra både genom verbal och icke-verbal kommunikation under socialt samspel (Trost & Levin 1996). Det ömsesidiga utbytet av erfarenheter och stöd från nätverk har varit avgörande för att förbättra deras språkkunskaper och underlätta deras integration på arbetsmarknaden och i samhället. Författarna har fått varierande socialt stöd, dels från informella kontakter, exempelvis familjemedlemmar och skolkamrater, dels från formella kontakter, exempelvis handledare. Enligt House (1981) erbjöds författarna olika typer av stöd, bland annat emotionellt stöd där Zand och Ghazale fick omsorg och sympati från informella kontakter. Dessutom fick Zand instrumentellt stöd i form av praktisk hjälp på sin praktikplats från formella kontakter för att kunna hantera utmaningar som en nybörjare. Författarnas reflektioner om socialt stöd hör ihop med Agovic och Bardak (2011) slutsats om att sociala nätverk möjliggör en snabbare väg till arbete. Gemensamt för författarna är att de har strävat efter gemenskap och har sökt nätverk som värdesätter och bekräftar dem (Frisen & Hwang 2006).

5.3 Förändringar i den faktiska sociala identiteten före och efter etablering

5.3.1 Innan etablering – Att leva med dubbel identitet

I kvinnors och mäns berättelser framträder tydliga upplevelser av förändringar i deras självbild när de flyttar till ett nytt samhälle och under sin etableringsprocess. Två av dem

upplever skam kopplat till etnisk tillhörighet, medan en av dem uttrycker stolthet över sitt ursprung.

Resultaten visar att bakom en negativ inställning till ens etniska tillhörighet finns ofta djupare orsaker, inklusive kulturkrockar, vilka kan leda till identitetskris och skamkänslor och potentiellt hindra ens etablering på arbetsmarknaden. Å andra sidan kan en positiv inställning och en känsla av trygghet i ens etniska identitet möjliggöra etableringsprocessen, förutsatt att individen aktivt strävar efter att vara delaktig i samhället genom att utveckla språkkunskaper och genom hårt arbete.

I följande citat beskriver von Platen sina känslor gentemot sin etniska tillhörighet, där hon säger:

Under hela min uppväxt hade jag känt skam över mitt ursprung, att ens behöva säga att jag var från Turkiet. För mig var mina syrianska rötter och landet där jag föddes inget positivt. Med de fortsatta slitningarna i familjen efter Veronicas död eskalerade identitetskrisen. Jag föraktade allt jag kom ifrån, hatade min bakgrund och kulturkrocken den förde med sig (Von Platen 2020, s. 112).

Det framgår utifrån citatet att von Platen uppfattar sin etnisk tillhörighet som något negativt. Hon uttrycker en djup känsla av skam och förakt gentemot sitt ursprung och sin kultur där hon inte vill erkänna varifrån hon kommer ifrån. Dessa känslor förstärks av kulturkrock och familjekonflikter, vilket fördjupar hennes identitetskris, särskilt efter den tragiska förlusten av hennes enda trygga ankare, vännen Veronica.

Utifrån det ovanstående citatet kan von Platens upplevelse av identitetskris kring sin bakgrund förstås som en konflikt mellan de symboliska betydelseerna kopplade till hennes etniska identitet och de värderingar som råder i Sverige. Von Platen betraktas som annorlunda i det svenska samhället på grund av sin etniska tillhörighet, vilket i sin tur påverkar hennes faktiska sociala identitet och utmanar hennes trygghet (Goffman 2011). Känslor av skam och förakt är vanliga reaktioner när hon känner sig avvikande från samhället (Scheff 1990). Hon tilldelas en social identitet som skiljer sig från hennes faktiska jag, vilket resulterar i att hon känner sig ovärdig. Enligt Scheff (1990) förklaras von Platens skamkänslor av hennes bristande sociala band till hemlandet

I motsats till von Platens upplevelse beskriver Zand att hon inte kan kompromissa med sin identitet när det gäller att bli etablerad och ser det som en orättvis överenskommelse. Trots det uttrycker hon en vilja att integrera sig genom att engagera sig i lärande och hårt arbete

Jag var villig att lära mig, att integrera mig att jobba hårt. Men jag var inte villig att ge bort min integritet, min identitet eller min personlighet. Särskilt inte för ett jobb. Det var inte en fair deal (Zand 2022, s.72).

I citatet framgår att Zand strävar efter att anpassa sig till den svenska arbetsmarknaden samtidigt som hon är fast besluten att behålla sin etniska identitet. Denna inställning kan tolkas genom ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Eftersom Zand kom till Sverige i vuxen ålder, har hennes identitet tidigare formats i relation till de sociala och kulturella normer hon växte upp med i sitt hemland Iran. Trots att hon accepterar den svenska kulturen och dess värderingar, identifierar hon fortfarande sig själv som iransk. Detta kan möjligen tyda på att hon inte vill bryta med sin familj och det iranska samhället, vilket i sin tur indikerar att hon uppmärksammar att upprätthålla en gemenskap med dem. En annan möjlig tolkning är att Zand anser sin etniska identitet som en källa till välmående och tillhörighet eftersom hon känner sig uppskattad av sin grupp och betraktas som en del av dem, snarare än någon som skiljer sig från dem (Scheff 1990). Denna upplevelse har skapat en känsla av trygghet och bidragit till en positiv faktisk social identitet för Zand (a.a.).

När von Platen möter en ny kultur som avviker från hennes egen kultur upplever hon tvivel kring sin identitet och utmaningar med att navigera mellan de två miljöerna. Det stämmer överens med Deniz och Perdikaris resonemang (2000) som lyfter fram kulturkrockar som en utmaning och ett hinder för integration. Å andra hand söker Zand bekräftelse och tillhörighet från sin etniska grupp för att stödja sin identitet som saknar samhällelig erkännande.

5.3.2 Efter etableringen

I detta avsnitt avser jag med "efter etableringen", att författarna har övervunnit hinder av anpassning, blivit integrerade i samhället, etablerat ett socialt nätverk och uppnått en stabilare

identitet och en synlig position i samhället genom sina yrken. Med en stabilare identitet menar jag att författarna har en djupare förståelse för sitt ursprung, accepterar det som en del av sin identitet och känner stolthet över det.

Samtliga författare har upplevt uppenbart skillnader i deras faktiska sociala identiteter efter etableringen. Detta beror på flera skäl, bland annat kulturell anpassning, brist på social acceptans av etniska grupper och ökad självacceptans. Detta kommer att redovisas utförligt efter varje citat.

Ghazale beskriver hur andra personer från samma bakgrund ser på honom när han utför sitt arbete som polis i de områden där de bor. Trots att han delar liknande utseende och språk med dem, uppfattas han som svikare på grund av att han inte lever längre med samma livsstil som de gör.

När jag är på andra sidan vägen har jag oftast uniformen på. Jag talar deras språk och jag ser hur de mår. Men eftersom jag ser ut som dem, utan att längre leva som de gör, så ser de på mig som en svikare. En som inte längre fattar. Kanske har de rätt (Ghazale 2022, s.13).

I detta citat ser vi hur Ghazale har anpassat sig till svenska normer genom att lära sig språket, utbilda sig till polis och uppnå en högre position i samhället. Ghazale ifrågasätter sin identitet och reflekterar över hur invandrare ser på honom. Denna reflektion kan tolkas med hjälp av Goffmans (2011) teori om stigma och social identitet. Enligt denna teori kan yrkesroll, som en social identitet, skapa stigmatisering. Ghazale tilldelas stigma av de iranska grupperna eftersom han har brutit mot de kulturella förväntningarna inom sin etniska gemenskap. Ghazale har alltså etablerat sig inom en profession som representerar svenska myndigheter och speglar deras normer. Uniformen han bär kan fungera som en symbol för den sociala identitet som skiljer honom från att tillhöra sin etniska gemenskap. Eftersom det finns stora skillnader mellan svenska och de iranska värderingar, stämplas Ghazale som avvikare och utesluts från sin ursprungliga gemenskap. Ghazale känner sig ifrågasatt av sin etniska grupp, vilket bidrar till känslor av misstänksamhet mot sig själv (s.22).

Vidare beskrev Ghazale sin livslånga strävan efter erkännande i det svenska samhället. Han säger:

Jag har kämpat i över trettio år för att bli svensk. Att bli betraktad som vem som helst här. Nu när jag är det, då skäms jag istället. Som om jag inte samtidigt också är stolt över varifrån jag kommer (Ghazale 2022, s.18).

Ghazale reflekterar över en vanlig problematik som många individer med utländsk bakgrund går igenom när de strävar efter att integreras i ett nytt samhälle samtidigt som de inte känner sig lika stolta över sin kulturella bakgrund. Ghazale lyfter också en annan problematik där en del individer med utländsk bakgrund, efter att ha etablerat sig, upplever en inre konflikt när det gäller att acceptera sin etniska identitet. I Ghazales fall har han kämpat för att bli accepterad som svensk och behandlas likvärdigt. Trots att han betraktas som en delaktig medborgare som delar samma värderingar, finns fortfarande ambivalens mellan den önskade sociala identiteten och hans faktiska identitet. Detta leder till skamkänslor över att inte vara stolt över sitt ursprung (Scheff 1990).

Till skillnad från Ghazale upplever von Platens numera stolthet över sitt ursprung efter att ha etablerat sig, vilket markerar en betydande förändring från de känslor av skam och förakt hon tidigare hade gentemot sin bakgrund.

Jag är stolt över min bakgrund idag, jag ser mina rötter i Turkiet och min uppväxt i Grevegården som en tillgång och inte som det straff jag upplevde det som under många år (Von Platen 2022, s.301).

Det är tydligt utifrån citatet att von Platens upplevelse indikerar att hennes syn på sin etniska identitet har förändrats över tid, där hon ser sin bakgrund som en resurs. Detta kan bero på att hon har reflekterat över sin identitet och uppmärksammat positiva sidor av sitt ursprung, vilket bidrar till självacceptans. Detta sammanhänger med Goffmans (2011) teori om att individens identitet utvecklas genom sociala samspel med andra och omformar positiva och negativa bilder. En möjlig tolkning är att von Platen har utbytt erfarenheter under sin karriär med olika människor från olika etniciteter. Denna interaktion har förändrat omgivningens uppfattning om henne från att betraktas som en inkompetent invandrare till att samhället erkänner hennes framgång. Vidare poängterar Goffmans (2011) att självet är förknippat med ens uppfattning om sig själv, vilket kan tyda på att den framgång som von Platen når i yrkeslivet bidrar till en positiv faktiska sociala identitet. Som ett resultat accepterar hon sin etniska identitet med dess brister, där hon når en nivå av trygghet i sin identitet och utvecklar

en större tolerans för sitt förflutna. Detta stärker hennes känslor av stolthet och antyder att hennes sociala band till sitt hemland har förbättrats.

Utifrån von Platens resonemang bidrar känslan av stolthet till en positiv faktisk social identitet och självkänsla i interaktioner med andra där författarna känner sig värdiga medborgare (Scheff 1990). Å andra sidan internaliserar individer de sociala förväntningarna i sin omgivning, vilket påverkar deras faktiska sociala identiteter. Scheff (1990) menar att skam uppkommer när individen värderas negativt av andra och inte uppfyller deras sociala förväntningar precis som i fallet med Ghazale. Hans känslor av skam kan förstås som en reaktion på bristande social acceptans från hans etniska grupp. Detta leder till en känsla av otillräcklighet, vilket fördjupar hans skamkänslorna.

Det framgår tydligt av citaten att författarna upplever en förändring av sina identiteter när de flyttade till Sverige, vilket överensstämmer med Söderlindhs (1984) observationer. Genom sociala interaktioner med sin omgivning och mötet med en ny kultur har deras faktiska sociala identiteter omformats (Frisen & Hwang 2006). Utifrån von Platens resonemang kan ses att kulturkrocken har hindrat henne från att omfamna sin etniska kultur (Deniz & Perdikaris 2000), vilket i sin tur leder till att hon assimileras i den svenska kulturen och ger bort den ursprungliga för att undvika tvetydighet i sin identitet. Ghazale har också upplevt tvivel kring sin identitet eftersom hans etniska identitet inte är accepterad av hans etniska grupp (Frisen & Hwang 2006).

5.4. Karriärens betydelse

Gemensamt för författarna är att de upplever att karriären har påverkat deras syn på sig själva och bidragit till att omforma deras identiteter. Alla tre är medvetna om att deras arbete bidrar till betydelsefulla förändringar i samhället. Ett par av dem reflekterar över hur karriärer har gjort en förflyttning i deras position från underordning till en synlig plats i samhället. Någon uttrycker en sårbarhet på grund av strukturell diskriminering, trots att de har nått toppen av hierarkin, dels har valt att följa en entreprenöriell väg för att förverkliga sina mål, istället för att följa traditionella karriärvägar.

Resultaten visar att samtliga författare hyser stolthet gentemot sina yrken eftersom de identifierar sig med dem och ser dem som meningsfulla och utgör en källa till inflytande,

makt och relationsskapande. Detta förbättrar både deras självuppfattning och självkänsla. Trots detta skiljer sig deras erfarenheter av att hantera fördomar, särskilt Ghazale och von Platen. Von Platen uttrycker känslor av sårbarhet inför strukturell ojämlikhet mellan könen i arbetslivet, medan Ghazale känner sig kluven mellan sin etniska identitet och yrkesidentitet.

Ghazale reflekterar över hur hans hudfärg har utsatt honom för diskriminering och bundit honom till en upplevd position av underläge. Trots dessa utmaningar är han medveten om den viktiga roll han innehar i samhället. Genom att vara polis besitter han makt och auktoritet, vilket ger honom möjligheten att hantera olika situationer på ett effektivt sätt.

I hela mitt liv har jag identifierat mig med dem vars hudfärg tvingat dem till underläge. Men zoomar man ut är det jag som bär uniformen. Vapnet, våldet och makten över situationen är privilegier som alla sitter fästa vid min kropp (Ghazale 2022, s.11).

I citatet framträder en paradoxal bild som förenar Ghazales självuppfattning om sin etniska identitet med de privilegier som hans yrkesroll innebär. Författaren bär en känsla av ambivalens kring denna kontrast, där två skilda identiteter sammanfogas i en och samma individ, en maktlös individ med utländsk bakgrund och en auktoritär polis.

Vidare beskriver Ghazale förändring i sin karriär från att vara hemlig polis som reglerar på brott till att arbeta mer proaktiv. Den nya karriären innebär att skapa relationer mellan olika aktörer i samhället för att förbättra säkerheten i området. Han ser sig själv som en bro mellan grupper som tidigare inte haft nära kommunikation med varandra.

Istället för att vara hemlig polis och jobba med att sätta dit de värsta skurkarna efter att brotten redan hänt så börjar jag nu jobba för att försöka förebygga dem.[...] . I stort handlar det om att bygga relationer mellan olika delar av samhället som ska hjälpa till att göra området tryggare. [...] Kommun, politiker, socialtjänst, myndigheter, skolan – och så vanliga människor. Jag rör mig mellan de som saknar makt och de som har den. [...] Jag försöker vara den där bron igen, mellan världar som kanske aldrig har befunnit sig så långt ifrån varandra som de gör nu (Ghazale 2022, s.191).

I citatet framgår det att Ghazale genomgår en förändring i sin karriär. Hans nya roll möjliggör ökad makt och ger möjligheter att påverka och göra skillnad. Dessa förändringar bidrar till att ändra hans syn på sin självbild och sitt inflytande. Med andra ord kan en meningsfull karriär

bidra till en positiv faktisk social identitet. Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv innebär den sociala interaktionen mellan Ghazale, makthavare och målgruppen en positiv påverkan på hans identitet och deltagande i den sociala konstruktionen av samhället och dess normer. Det kan antas att han känner sig trygg med sitt yrke och därmed integrerad både personligt och yrkesmässigt. Han beskriver sig själv som en bro, ett metaforiskt uttryck, för att indikera hans viktiga roll i att minska avståndet och skapa enhet mellan de som har makt och dem som inte har det.

Von Platen beskriver hur processen av att bygga upp sitt projekt från början väckte känslor av stolthet och tillfredsställelse hos henne. För henne var det en utmaning jämfört med att bara förvalta en påse pengar.

Det är oändligt mycket svårare att bygga något från grunden jämfört med att få en påse pengar att förvalta vidare och är det något jag är stolt över så är det att jag faktiskt klarade det, själv (Von Platen 2020, s.208).

Citatet belyser de utmaningar som kan följa med att bygga upp något nytt jämfört med att hantera befintliga tillgångar. Det antyder att von Platen är beslutsam och har en stark känsla av självförtroende i sin förmåga att övervinna hinder självständigt.

Vidare betonar hon de svårigheter som en kvinna kan möta när hon strävar efter att nå ledande positioner inom ett mansdominerat näringsliv. Hon säger:

För jag vet. Det finns en oerhörd baksida med att vara kvinna på toppen – och som kvinna på en position i näringslivet är det ohyggligt utsatt och ensamt (Von Platen 2020, s. 151).

Trots von Platens framgångar uttrycker hon känslor av sårbarhet, vilket antyder existensen av strukturella hinder från samhällets sida. Hon strävar efter att förmedla till läsaren att kampen för jämställdhet och erkännande inom näringslivet fortfarande pågår. Det kan tolkas som att hon önskar sprida medvetenhet om dessa problem för allmänheten och eventuellt väcka en debatt med politiker för att understryka behovet av jämställd arbetsmiljö.

Zand beskriver förhållandet mellan makt, entreprenörskap och frihet på följande sätt:

Entreprenörskapet tillsammans med ägandet innebär en maktposition som inte är direkt kopplad till kontot. För mig har makt alltid varit kopplad till frihet: makt att äga mina beslut, att välja mina partners och affärer och att ha kontroll över mitt liv och min frihet (Zand 2022, s. 308).

I detta citat betonar Zand att entreprenörskap och ägande av sin egen verksamhet har erbjudit henne en maktposition som sträcker sig bortom ekonomiskt välstånd. Det betyder att hennes uppfattning om makt handlar om självbestämmande, inflytande och frihet att forma sitt eget öde.

Vidare delar Zand sina observationer från tidigare upplevelser i Norge, där hon arbetade inom vården. Under denna period upptäckte hon en lucka i det svenska vårdssystemet och reflekterade över behovet av mer anpassad omsorg efter patienternas behov. Dessa insikter väckte en önskan hos henne att starta sin egen verksamhet för att skapa förändringar i systemet, där hon ville fokusera på valfrihet, innovation och inkludering. Hon är övertygad om att dessa aspekter är nödvändiga för alla parter, från patienter till vårdgivare och myndigheter. Hon beskriver ytterligare hur hon startade sin egen verksamhet i nedanstående citat.

Jag har bestämt mig för att starta min egen verksamhet.[...] Genom alla timanställningar och tiden i Norge har jag en bra förståelse för alltifrån ledarstilar till hur strukturen i sjukvården är uppbyggd. Det är också här som jag har upptäckt luckan på marknaden- mina dagliga kontakter med patienterna avslöjar hur vård och omsorg är formade efter systemets behov, kapacitet och förmåga, snarare än patienternas. [...] Systemet behöver förnyelse. [...] Det behövs innovation, inkludering och mångfald, och det finns bara en väg framåt för att uppnå dessa mål, som jag ser det, och det är genom en modernisering och demokratisering av systemet. Det behövs ett valfrihetssystem, inte enbart för vårdtagare, utan också för vårdgivare, myndigheter, anställda och anhöriga (Zand 2022, s. 89).

I citatet framgår det att de dagliga interaktionerna med hennes kontakter har påverkat hennes syn på hur vårdssystemet bör utföras och har också omformat hennes faktiska sociala identitet (Burr 2015). En möjlig tolkning av detta citat är att hon har fått olika erfarenheter från Norges arbetsmarknad och har utnyttjat kommunikationen med olika patienter för att skapa en ny förståelse för hur vårdssystemet bör vara. Det antas att Zand har nått en nivå där hennes faktiska sociala identitet blir starkare efter etableringen. Detta kan innebära att Zand har lyckats uppfylla sina egna och andra förväntningar. Genom att bli medveten om sina styrkor, har hon blivit motiverad att fortsätta att förverkliga sina mål. Detta kan i sin tur bidra till en känsla av tillfredsställelse och ett starkt självförtroende.

Utifrån författarnas resonemang om betydelsen av karriär i deras liv och dess påverkan på att omforma deras identiteter under sociala interaktioner, blir det tydligt att karriär kan vara en

central del av individens sociala identitet och fungera som en markör för deras position i samhället (Burr 2015; Gini 2000). Det framgår också utifrån empirin att yrke inte bara handlar om ekonomiskt välstånd, utan också återspeglar författarnas värderingar i livet och hur de uppfattas av andra. Aurels (2001) avhandling bekräftar detta där hon skriver att yrke skapar en meningsfull bild av hur individens roll kan ses i sociala sammanhang. Aurell (2001) påpekar att identiteten genomgår kontinuerliga förändringar och utveckling, vilket överensstämmer med författarnas resonemang.

Sammanfattningsvis har författarnas identiteter utvecklats från att de flyttade till Sverige till dess att de blev etablerade. Före och under etableringsprocessen blir det tydligt att de genomgår en identitetskris. Denna kris förvandlas till en stabil identitet efter etableringen tack vare karriären, vilket bidrar till ett starkt självförtroende och en positiv självkänsla. Det antas att författarna har uppnått en "legitimerings dimension" i arbetslivet, vilket innebär att deras yrkesroller har erhållit formell auktoritet och acceptans inom samhället (Zambrell 2004). Deras värdefulla prestationer och bidrag till samhället har gett dem en stark ställning inom sina yrkesområden, vilket i sin tur har legitimerat deras yrkesval och gjort att det uppskattas av samhället.

6. Slutdiskussion

Avsnittet inleds med en återkoppling till studiens syfte med hjälp av studiens resultat. Därefter refereras till tidigare forskning och den teoretiska ramverken. Slutligen kommer jag att reflektera över mina egna tankar, genomföra kritik, diskutera studiens kunskapsbidrag och implikationer, samt föreslå områden för framtida forskning.

6.1 Resultat i förhållande till syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie var att undersöka de hinder och möjligheter som kvinnor och män med utländsk bakgrund har upplevt i sin strävan att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Studien syftade också till att få en djupare förståelse för hur karriär har förändrat deras faktiska sociala identiteter före och efter etableringen. Utifrån tre självbiografier har jag lyft fram kvinnors och mäns erfarenheter om etablering på svenska arbetsmarknaden. Studien tillämpar ett narrativt tillvägagångssätt och olika teoretiska

ramverk som är baserade på ett socialkonstruktivistiskt och symboliskt interaktionistiskt perspektiv. De omfattar teoretiska begrepp från Goffmans teori om stigma, faktisk social identitet och virtuell identitet, samt begreppen skam, stolthet och självkänsla från Scheffs teori om emotioner. Även begreppet socialt stöd från House teori inkluderas. Alla dessa begrepp bidrar till en djupare förståelse för hur författarnas verklighetsbild konstrueras när de socialiserar med andra människor och använder språket i kommunikation. Dessutom ger begreppen en översikt av hur faktisk social identitet genomgår förändringar och hur det omdefinieras efter etableringen.

1. Vilka erfarenheter har kvinnor och män med utländsk bakgrund av olika hinder och möjligheter i sin strävan att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden?

När det gäller författarnas erfarenheter av olika hinder i sin strävan att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden, har jag funnit att stigmatisering utgjorde den främsta svårigheten för att få ett arbete, utvecklas i sina karriärer eller nå sina mål i arbetslivet. Resultaten visar att förutfattade meningar om etnicitet, hudfärg och namn är tydliga exempel för att försvåra tillgång till arbetsmarknaden. Konsekvenserna blir begränsade möjligheter till att författarna blir delaktiga i samhället, svårigheter för dem att utvecklas yrkesmässigt samt en negativ inverkan på samhällets politiska, sociala och ekonomiska aspekter. Sålunda bidrar stigmatiseringen till en känsla av utanförskap, att de inte tillhör den svenska gemenskapen, vilket påverkar deras identiteter och välmående. Det oväntade resultatet för en av författarna var att familjen kunde utgöra ett hinder mot integrering i samhället, trots att den vanligtvis betraktas som en källa till trygghet och acceptans. Påverkan av att individen blir stigmatiserad av sin familj medför försämrad fysisk och psykisk hälsa. Resultatet visar att ett sätt att hantera familjekonflikter är att överdriva prestationen inom arbetslivet, vilket bidrar till psykisk ohälsa. Dessutom visar resultaten att obalansen mellan att känna sig värdefull i arbetslivet och nedvärderad i privatlivet påverkar individens självacceptans och genererar skamkänslor, vilket påverkar individens självbild och självkänsla. Studiens resultat visade också på olika resurser som utgör möjligheter för etablering. Resultaten visar att språket spelar en viktig roll för att navigera i samhället, snabbare få arbete och ha goda levnadsförhållanden. Enligt resultaten utgör språket en väg till empowerment genom att främja effektiv kommunikation, möjliggöra tillgång till samhällets resurser och medvetandegöra om ens rättigheter. Dessutom visar resultaten att socialt stöd har en betydande inverkan på författarnas etablering. Det

sociala stödet utgör en huvudnyckel till att förbättra språkkunskaper, underlätta anpassning till samhället, skaffa arbete och ge personlig stöttning vid livets utmaningar.

2. Hur beskrivs förändringarna av den faktiska sociala identiteten före och efter etableringen?

Studiens resultat visar på förändringar i hur författarna ser på sig själva från det att de flyttade till Sverige till dess att de etablerade sig. Resultaten visar att bakom en negativ inställning till ens etniska tillhörighet finns ofta djupare orsaker, inklusive kulturkrockar, vilka kan leda till identitetskris och skamkänslor och potentiellt hindra ens etablering på arbetsmarknaden. Å andra sidan kan en positiv inställning och en känsla av trygghet i ens etniska identitet möjliggöra etableringsprocessen, förutsatt att individen aktivt strävar efter att vara delaktig i samhället genom att utveckla språkkunskaper och genom hårt arbete. I resultaten framkommer hur omgivningens förväntningar påverkar författarnas faktiska sociala identiteter. Det innebär att både det svenska och det utländska samhällets förväntningar sätter press på författarna och har lett till splittring i deras identitet och osäkerhet kring att tillhöra någon av dem. Vidare tyder resultaten på en ständig strävan från författarnas sida för att bli accepterad i det svenska samhället, trots deras långa vistelse i Sverige och etablerade positioner i arbetslivet. De visar också att två författare har förändrat sin syn på sin etniska identitet på ett positivt sätt, där känslorna har gått från skam till stolthet. En möjlig tolkning av detta kan bero på att de har reflekterat över sina identiteter och uppmärksammat positiva sidor av sina ursprung, vilket har bidragit till ökad självacceptans och en starkare anknytning till sin kulturella tillhörighet.

3. Hur framställs betydelsen av den karriär de gör i berättelserna?

Studien visar att det finns ett samband mellan karriär, faktiskt social identitet och självkänsla. Författarna beskriver att karriärer har påverkat deras självbild, samhällets uppfattning om dem och har bidragit till att omforma deras identiteter. Resultaten visar att de känner stolthet inför sina yrken eftersom deras karriärer upplevs som meningsfulla, där de representerar källor till inflytande, makt, relationsskapande och innovation. Detta tycks tydligt stärka deras identitet. Dessutom visar resultaten att karriären bidrar till förändringar av deras status, betydelsefulla personliga och samhällsliga förändringar samt samhällets välfärd i sin helhet.

6.2 Resultat i förhållande till tidigare forskningar och den teoretiska referensramen

Studiens resultat kunde förklaras med hjälp av olika begrepp som har sin grund i de teorier som tidigare nämnts. De begrepp som kan hjälpa oss att förstå hur individer med utländsk bakgrund kategoriseras utifrån olikheter och likheter i samhället, samt ger oss insikter i vilka konsekvenserna det medför, är begreppen , stigma, stambetingad stigma, virtuell social identitet, faktisk sociala identitet och självkänsla enligt Goffman (2011). Det framgår av resultaten att författarna utesluts från vissa arbeten på arbetsmarknaden på grund av stigma, bland annat stambetingad stigma som är kopplad till deras etnicitet. Arbetsgivare har förutfattade meningar om att individer med utländsk bakgrund är mindre kompetenta, vilket bidrar till skapandet av en virtuell social identitet som skiljer sig från individens faktiska jag. Det framkommer också att författarna lider av försämrad faktisk social identitet och självkänsla eftersom de under en lång period har ifrågasatts av samhället och stämplas som avvikande, vilket resulterar i känslor av obehag inklusive skam. För att ytterligare förstå hur negativa känslor uppstår under interaktion med andra kan vi dra nytta Scheffs (1990) begrepp skam. Utifrån studiens resultat internaliserar författarna de sociala förväntningarna i sin omgivning, vilket påverkar deras faktiska sociala identitet och genererar skamkänslor. Dessa känslor uppstår när individen negativt värderas av andra att de inte uppfyller sociala förväntningar (a.a.). Begreppet stolthet är också viktig för att förklara författarnas upplevelser efter etableringen. Utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet, har den sociala interaktionen mellan författarnas sociala roller och samhället en inverkan på deras identiteter och hur de uppfattas av andra. I resultaten framkommer att författarnas identiteter har förändrats i interaktion med omgivningen efter etableringen, där karriären har varit en avgörande faktor i denna förändring. De upplever att deras arbete är meningsfullt, vilket bidrar till en positiv självkänsla och skapar stolthet känslor.

I linje med Agovic och Bardaks (2011) argument tyder studiens resultat på att språk som en kommunikativ färdighet är avgörande för en lyckad integration. Dessutom överensstämmer författarnas resonemang om socialt stöd med Agovic och Bardaks (2011) slutsatsen att sociala nätverk underlättar en snabbare väg till arbete. Von Platens resultat ger en annan bild än de som Agovic och Bardak (2011) tidigare representerat. De fokuserade på hur sociala nätverk främjar integration (s.48), medan von Platens erfarenhet visade att familjen snarare utgjorde

ett hinder för hennes integration. Studiens resultat stödjer Rätzels (2006) observationer om att fördomar mot invandrare, där de ses som mindre kompetenta, spelar en avgörande roll i rekryteringsprocessen. Utländska namn kan leda till uteslutning från arbetsmöjligheter, innan någon interaktion har ägt rum. Aurels (2001) studie bekräftar även studiens resultat att yrket spelar en central roll i att definiera hur andra uppfattar individens identitet och skapar en meningsfull bild av hur individens roll kan ses i sociala sammanhang. Studiens resultat stämmer överens med Söderlindhs (1984) observationer, vilka visar att författarna upplever en förändring av sina identiteter när de flyttar till Sverige, där interaktionen resulterar i en process av identitetsförändringar. Dessutom stämmer resultaten överens med Frisen och Hwang (2006) forskning, där författarna har strävat efter gemenskap och aktivt sökt nätverk som värdesätter dem för att få bekräftelse från sin omgivning.

6.3 Egna reflektioner

Det framgår av studiens resultat att etnisk diskriminering kan påverka arbetsmöjligheter och karriärutveckling för individer med utländsk bakgrund. Trots min långa erfarenhet av familjerådgivning i mitt hemland och min utbildning till socionom har jag stött på svårigheter att etablera mig på den svenska arbetsmarknaden. Jag har ansökt till över 50 tjänster, men har ännu inte blivit kallad till en enda intervju, trots positiva kommentarer från arbetsgivare om att mitt CV är intressant. En möjlig tolkning är att mitt arabiska namn kan vara en faktor, men det kan också finnas andra orsaker. Det är möjligt att mina erfarenheter inte matchar exakt med arbetsgivarnas kriterier eller att det finns andra faktorer som påverkar urvalsprocessen. Jag anser att denna problematik kräver en reflexiv inställning från myndigheters och makthavares sida för att hantera den på ett hållbart sätt. Min åsikt är att vi bör utnyttja media för att intervjua och lyfta fram framgångsrika förebilder med utländsk bakgrund, och därigenom belysa deras kamp och seger för att motverka förutfattade meningar och främja inkludering.

Under min praktik på arbetsmarknadsförvaltningen har jag fått möjlighet att delta i rekryteringsprocesser för individer med utländsk bakgrund tillsammans med en jobbmatchare. Jag har observerat att trots den akademiska kompetensen hos vissa individer, erbjuds de ofta lågkvalificerade yrken som lokalvård eller lagerarbete baserat på arbetsmarknadens behov (se bilaga 1). Detta har fått mig att reflektera och diskutera med min

handledare om att ta initiativ och introducera arbetsgivare till dessa grupper med kompetenser. Enligt min åsikt kan jobbmatchare fungera som förmedlare för att möjliggöra att utländska individer blir sedda och hörda på arbetsmarknaden. Dessutom kan det vara avgörande för att dessa individer ska kunna bygga professionella nätverk och nå sina karriärmål. Samhället gynnas inte när en rad olika yrken domineras av enbart lokalbefolkning. Detta kan leda till minskad variation i innovation och perspektiv. Interaktionen med människor från olika bakgrunder berikar våra liv och ger det mening. Tack vare att individer har olika bakgrund och kulturer, kan deras olikheter berika kommunikationen och underlätta utbyte av värdefulla erfarenheter som dessa grupper bär på. Ett exempel är att deras erfarenheter av krig, flykt, psykisk ohälsa och våld i nära relationer kan vara till nytta för en socionom som arbetar med ensamkommande ungdomar eller med kvinnor som behöver skydd från våldsutövare. Olikheter bör ses som en fördel och tillgång snarare än som ett hinder.

6.4 Studiens kunskapsbidrag

Genom att ta hänsyn till perspektivet av individer med utländsk bakgrund i en svensk kontext, anser jag att min studie är värdefull och kan ge vägledning för framtida forskning och åtgärder som syftar till att underlätta inkludering på svenska arbetsmarknaden för dessa individer. Att organisera workshops som belyser fördelarna med mångfald för samhället, kan öka medvetenheten om den rika kulturella och ekonomiska potentialen som dessa individer bidrar med. Genom att involvera dem i viktiga samhällsfrågor skapas möjligheter att erkänna och utnyttja deras färdigheter. Detta i sin tur bidrar till att bryta ned stereotyper och främja en mer inkluderad arbetsmiljö och samhället.

6.5 Implikationer

Studien lyfter fram karriärens betydelse som en central faktor för etablering av individer med utländsk bakgrund. Jag har kommit fram till att det behövs mer anpassat stöd för dessa grupper, med hänsyn till deras individuella förutsättningar. Det är också avgörande att undersöka hur identitetsförändringar påverkar välmående hos dessa grupper för att kunna erbjuda adekvat rådgivning inom socialt arbete. Detta kan underlätta anpassningen och etableringen i det nya samhället.

6.6 Förslag till vidare forskning

För framtida forskning vore det givande att fördjupa sig i hur olika länders strategier för arbetsmarknadsintegration påverkar möjligheterna för individer med utländsk bakgrund att säkra anställning, genom att jämföra Sveriges strategier med ett annat land. Det är värt att nämna att detta dock skulle vara en betydligt mer omfattande studie och dess omfång förmodligen skulle kräva expertis inom de båda nationella kontexterna. Till exempel, om forskare är intresserade av att jämföra Sverige med Norge, är det viktigt att experterna har kännedom om och förståelse för de specifika strategier som används inom arbetsmarknadsintegration i respektive land. Det vore även av intresse att genomföra en undersökning som följer individers karriärutveckling över tid för att utreda hur målgruppens faktiska sociala identiteter utvecklas över olika faser av arbetslivet.

7. Referenslista

Abbasian, S. (2003). *Integration på egen hand: en studie av invandrade kvinnoföretagare i Sverige*. Doktorsavhandling. Uppsala: Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.

Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Stockholm: Liber AB.

Agovic, E. & Bardak, R. (2011). *Möjligheternas land: En kvalitativ studie om invandrare och deras tankar kring utbildning, arbete, socialt nätverk och integration i Sverige*.

Kandidatuppsats. Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet.

Angelin, A. (2009). *Den dubbla vanmaktens logik. En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna*. Doktorsavhandling. Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet.

Aurell, M. (2001). *Arbete och identitet – om hur städare blir städare*. Doktorsavhandling. Motala: Kanaltryckeriet.

Basch, L. (1994). *Nations unbound: transnational projects, postcolonial predicaments, and deterritorialized nation-states*. Basel: Gordon and Breach.

Bornat, J. & Walmsley, J. (2008). Biography as empowerment or appropriation: Research and practice issues. *The Innovation Journal: The Public Sector Innovation Journal*, 13(1).

Boström, E.K.W. & Öhlander, M. (2015). Mobile physicians making sense of culture(s). On mobile everyday ethnography. *Museum Tusulanum Press*, 45(1): 7-24.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2.uppl. Stockholm: Liber.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3.uppl. Stockholm: Liber.

Burr, V. (2003). *Social constructionism*. 2. ed. London: Routledge.

Dahlberg, K., Dahlberg, H. & Nyström, M. (2008). *Reflective Lifeworld Research*. Lund: Studentlitteratur AB.

Deniz, F. & Perdikaris, A. (2000). *Ett liv mellan två världar: en studie om hur assyriska ungdomar som andra generationens invandrare i Sverige upplever och hanterar sin livssituation*. Örebro: Institutionen för samhällsvetenskap, Örebro universitet.

Ds 2000:43. *Begreppet invandrare– användningen i myndigheters verksamhet*. Stockholm: Kulturdepartementet, Regeringskansliet.

Eldén, S. (2020). *Forskningsetik: Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. 1:a uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Eliason, M. (2014). *Uppsägningar och alkoholrelaterad sjuklighet och dödlighet*, (Rapport 2014:2). Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2014/r-2014-02-uppsagningar-och-alkoholrelaterad-sjuklighet-och-dodlighet.pdf> [Hämtat: 2024-04-20].

Eriksen, T.H. & Hemer, O. (red.) (1999). *Ambivalens og fundamentalisme: seks essays om kulturens globalisering*. Oslo: Spartacus.

Ezzy D. (1993). Unemployment and Mental Health: A Critical Review. *Social Science & Medicine*, 37(1): 41–52.

Frisén, A. & Hwang, P. (red.). (2006). *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

Ghazale, N. & Nygren, S. (2022). *Min väg från flykting till hela Sveriges polis*. Stockholm: Bokförlaget Forum.

Gini, A. (2000). *My job, my self*. USA: Routledge.

Goffman, E. (2011). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. 3.uppl. Stockholm: Norstedts Förlag.

Goldstein-Kyaga, K. & Borgström, M. (2009). *Den tredje identiteten: ungdomar och deras familjer i det mångkulturella, globala rummet*. Huddinge: Södertörns högskola.

Gustafson, P. (2007). Ett transnationellt perspektiv på migration. I: Olsson, E., Lundqvist, C., Rabo, A., Sawyer, L., Wahlbeck, Ö. & Åkesson, L. (red.). *Transnationella rum: diaspora, migration och gränsöverskridande relationer* (s. 15-42). Umeå: Borea Bokförlag AB.

Hedström P, Kolm, A-S., & Åberg, Y. (2003). *Sociala interaktioner och arbetslöshet*, (Rapport 2003:11). Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2003/r03-11.pdf> [Hämtat: 2024-04-20].

Hosseini-Kaladjahi, H. (1997). *Iranians in Sweden: economic, culture and social integration*. Doktorsavhandling. Stockholm: Faculty of Social Sciences, Stockholm University.

House, J.S. (1981). *Work stress and social support*. Reading, MA: Addison-Wesley publishing company.

Integrationsverket (2001). *Rapport Integration* (2001). Norrköping.

Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*. 1:a uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Johansson, A. & Öberg, P. (2008). Biografi- och livsberättelseforskning I: Meeuwisse, A., Swärd, H., Eliasson Lappalainen, R., & Jacobsson, K. (red.). *Forskningsmetodik för socialvetare. En antologi för forskning inom socialvetenskapen*. Stockholm: Natur och kultur.

Johansson, T. & Lalander, P. (2013). *Vardagslivets socialpsykologi*. Stockholm: Liber AB.

Jönson, H. (2010). *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. 1:a uppl. Stockholm: Liber.

Jørgensen, M.W (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. 1:a uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Kalman, H. & Lövgren, V. (red.) (2012). *Etiska dilemman: Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. 1:a uppl. Malmö: Gleerups.

Knocke, W. & Hertzberg, F. (2000). Integration or segregation? Immigrant population facing the labour market in Sweden. *Economic and industrial Democracy*, 21(3): 361-380.

Landy, F. J. & Conte, J. M. (2013). *Work in the 21st century: An introduction to industrial and organizational psychology*. 4th. ed.. John Wiley & Sons Ltd.

Moffitt, U.E., Nardon, L. & Zhang, H. (2020). Becoming Canadian: Immigrant narratives of professional attainment. *International Journal of Intercultural Relations*, 78(3): 84-95.

Nationalencyklopedin (2016). <https://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/karri%C3%A4r> (Hämtat 2024-04-27)

Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 5.uppl. .Lund: Studentlitteratur.

Platen, G.V. & Roos, M. (2020). *Draken i rummet*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2011). Att analysera kvalitativt material. I: Ahrne, G. & Svensson, P. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, s. 194-210.

Riessman, C.K. (2008). *Narrative Methods for the Human Sciences*. London: Sage Publications.

Räthzel, N. (2006). From individual heroism to political resistance: young people challenging everyday racism on the labor market. *Journal of Education and Work*, 19(3): 219-235

Scheff, J.T. (1990). *Microsociology. Discourse, emotion, and social structure*. Chicago: University of Chicago Press.

Schierup, C.U. & Paulson, S. (red.) (1994). *Arbetets etniska delning. Studier från en svensk bilfabrik*. Stockholm: Carlssons.

Sjögren, A. & Zenou, Y. (2007). Integration eller utanförskap? En teoriöversikt. *Ekonomisk Debatt*, 35(3): 7-20

Socialstyrelsen (1999). *Mångfald, integration, rasism och andra ord*. Stockholm: Socialdepartement.

SOU 2004:30. *Kunskap för integration: om makt i skolan och utbildning i mångfaldens Sverige*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.

Statistiska centralbyrån, SCB (2013). *Integrationen på arbetsmarknaden*.

<https://www.scb.se/contentassets/b1ae4493ffd1404987a4d32cbf213ae5/integrationen-pa-arbetsmarknaden.pdf> [Hämtat: 2024-04-21].

Statistiska centralbyrån, SCB (2017). *Flyktingars väg in på svensk arbetsmarknad*.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Flyktingars-vag-in> [Hämtat: 2024-04-21].

Swärd, H. & Egerö, M-A. (red.) (2006). *Ligga till last: fattigdom och utsatthet- socialpolitik och socialt arbete under 100 år*. Malmö: Gleerups utbildning AB.

Söderlindh, E., (1984). *Invandringens psykologi*. Stockholm: Natur och kultur.

Taube, K. (1995). *Läsinlärning och självförtroende : psykologiska teorier empiriska*. Lund: Studentlitteratur AB.

Tibajev, A. (2016). *Utrikes födda på arbetsmarknaden i Sverige: en forskningsöversikt*. REMESO: Institute for Research on Migration, Ethnicity and Society. Linköping: Faculty of Arts and Sciences, Linköping university.
<https://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:918797/FULLTEXT01.pdf> [Hämtat: 2024-04-21].

Trost, J. & Levin, I. (1996). *Att förstå vardagen: med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Zambrell, K. (2004). *Mitt arbete – Det är jag*. Kalmar: Högskolan i Kalmar.

Zand, S. (2022). *Den udda fågeln : min berättelse om entreprenörskap, makt & integration*. 1:a uppl. Stockholm: Ekerlids.

8. Bilagor

Bilaga 1

Mina anteckningar från VFU på arbetsmarknadsförvaltningen

Under min tid som praktikant vid arbetsmarknadsförvaltningen och i rollen som socialsekreterare, observerade jag en viss avvikelse mellan lagstiftning och praktik när det gäller att tillgodose klienternas behov. Ett exempel jag upplevde var hur socialsekreterare navigerar mellan klientens rätt till självbestämmande och organisationens riktlinjer. Jag fick möjlighet att delta i rekryteringsprocesser för individer med utländsk bakgrund tillsammans med en jobbmatchare vars primära uppgifter är att intervjua individer som tar emot ekonomiskt bistånd och bedömer deras arbetsförmåga för att avgöra om de är redo för att arbeta eller står långt från arbetsmarknaden. Målgruppen är varierande och inkluderar även akademiska individer med utländsk bakgrund. Trots individernas höga utbildning och långa erfarenheter från sina hemländer, erbjuds de ofta lågkvalificerade yrken som lokalvård eller lagerarbete baserat på arbetsmarknadens behov.

Dessa individer hade enbart möjlighet att acceptera de föreslagna erbjudanden eller avstå från arbete och fortsätta studera. Deras kompetens osynliggörs och de måste följa organisationens höga krav snarare än påverka beslutsprocessen. Även om Socialtjänstlagen uppmanar socionomer att inkludera invånare i mötet och främja deras autonomi, visar verkligheten en annan bild där självbestämmande ibland bara är tomma ord. Mina observationer stämmer överens med Swärd och Egerö (2006) resonemang att det stöd som biståndstagare erbjuds inte alltid tar hänsyn till klientens perspektiv eller dennes behov (s. 67). Detta kräver förändringar i attityder hos socialarbetare och att hitta balans mellan klientens behov och riktlinjernas krav.

Jag diskuterade med min handledare vikten av att ta initiativ och introducera arbetsgivare till dessa grupper med kompetenser. Enligt min åsikt kan jobbmatchare fungera som förmedlare för att möjliggöra att utländska individer blir sedda och hörda på arbetsmarknaden. Dessutom kan det vara avgörande för att dessa individer ska kunna bygga professionella nätverk och nå sina karriärmål. Om arbetsgivare förändrar sin attityd och samarbete med socialarbetare förbättras, kan vi få en mer inkluderande arbetsmarknad som bättre utnyttjar individernas kompetenser.

